

Unga och nyheter i det moderna medielandskapet:

**En kvalitativ intervjustudie om ungas
nyhetsintresse, nyhetskonsumtion och förtroende
för medierna**

Av: Joakim Änmark

Handledare: Heike Graf
Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande
Självständigt arbete 15 hp
Samhällskunskap IV | VT 2017
Ämneslärarutbildning med interkulturell profil med inriktning mot
gymnasieskolan

Abstract

The media landscape has evolved significantly over the last decades. Previously, the extent of media choice was limited to a handful of newspapers and radio- and TV broadcasts. However, with the rise of cable TV and internet access, people are faced with a multitude of choices regarding what media and content they choose to consume. Scholars have argued that these developments may enable people who are not interested in news consumption to avoid news more than previously. Considering this transformation of the media landscape, this paper aspires to shed light on the factors that affect news media choice. More specifically, the aim of this essay is to study upper secondary school students' news interest, news consumption and their trust in news media.

This essay employs uses and gratifications and Bourdieu's symbolic and cultural capital theory to analyze the empirical data. This data is based on 6 semi-structured interviews with students in the first or second year in two upper secondary schools. The analysis demonstrates that parents' political interest in addition to students' uses and gratifications are significant to understand news interest and news consumption among upper secondary school students. Furthermore, the analysis highlights that the interviewees with higher cultural capital perceive news media with a higher symbolic capital as more trustworthy, while students with a lower cultural capital trust tabloid media to a greater extent.

Key words: news media choice, news media credibility, upper secondary school, semi-structured interviews, uses and gratifications, habitus, cultural capital, symbolic capital, Bourdieu

Förord

Detta arbete som blir min sista akademiska gärning innan jag beger mig ut i yrkeslivet hade inte varit möjligt utan stöd och hjälp från olika individer. Därför vill jag i första hand rikta stor tacksamhet till de informanter som tagit sig tid att intervjuas vilket möjliggjorde genomförandet av denna studie. Jag vill även tacka min handledare, docent Heike Graf på Södertörns Högskola för konstruktiva samtal under arbetets gång. Slutligen vill jag tacka mina kurskamrater och framtida kollegor för inspirerande, stimulerande och utvecklande diskussioner under alla dessa år.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Inledning.....	1
1.2 Problemformulering och syfte	1
1.3 Frågeställningar	3
2. Forskningsöversikt.....	3
2.1 Nyhetskonsumtion och politisk polarisering	3
2.2 Det moderna medielandskapet.....	6
2.3 Faktorer som påverkar politiskt intresse och politiska kunskaper.....	8
2.4 Ungas nyhetskonsumtion, politiska deltagande och sociala medier.....	10
2.5 Unga och alternativa nyhetskällor	12
3. Teoretiska utgångspunkter	14
3.1 Användningsteorin.....	14
3.2 Kapital och habitus	17
3.2.1 Kapitalbegreppet och den sociala klassen	18
3.2.2 Symboliskt kapital.....	18
3.2.3 Kulturellt kapital	20
3.2.4 Habitus	20
4. Metod	21
4.1 Metodologisk utgångspunkt	21
4.2 Val av metod.....	22
4.3 Urval	25
4.4 Genomförande	27
4.5 Bearbetning av materialet.....	29
4.6 Etiska överväganden.....	30
5. Material	31
5.1 Helena.....	31

5.2	Maximilian.....	31
5.3	Saga	31
5.4	Jenny.....	32
5.5	Amanda.....	32
5.6	Jasmin	32
6.	Resultat	32
6.1	Helena.....	32
6.2	Maximilian.....	33
6.3	Saga	35
6.4	Jenny.....	36
6.5	Amanda.....	37
6.6	Jasmin	39
7.	Analys	41
7.1	Gymnasieungdomars nyhetsintresse.....	41
7.2	Gymnasieungdomars nyhetskällor	43
7.3	Nyhetskällors trovärdighet	46
8.	Slutdiskussion	49
9.	Litteraturförteckning	52
9.1	Tryckta källor	52
9.2	Elektroniska källor.....	53
	Bilaga 1: Intervjuguide.....	55

1. Inledning

1.1 Inledning

Intresset för studiens ämne, ungas nyhetskonsumtion och intresse, uppstod under tiden som lärarkandidat på ett gymnasium i Stockholm tillsammans med de elever jag undervisade. Även om det är mindre än ett årtionde sedan jag själv studerade på gymnasiet så har medielandskapet och möjligheterna att ta del av nyheter förändrats markant i och med den smarta telefonens framväxt och de möjligheter som den medfört. Vidare diskuteras det frekvent om alternativa nyhetskällors ökade närvaro och spridning på sociala medier, vilket inte minst är en arena som unga på gymnasiet navigerar sig i dagligen. Därav föreföll det sig intressant och meningsfullt att studera ungas nyhetskonsumtion, nyhetsintresse samt det förtroende som de har för medierna ur gymnasieelevers perspektiv för att synliggöra hur de bevandrar sig i det moderna medielandskapet. På så sätt hoppas jag att studien kan bidra med kunskap som kommer till nytta för mig själv och andra lärare i vår yrkesutövning.

1.2 Problemformulering och syfte

Att nyhetsmedia konsumeras annorlunda idag än för endast några år sedan är föga förvånande, inte minst på grund av ett ständigt ökat utbud av nyhetskanaler, att innehåll digitaliseras och att internets vida spridning tillåter skapande och delning av innehåll på webben som en följd av den teknologiska utvecklingen. De traditionella medierna, dvs. dagspress, kvällspress och tv, har inte längre den ensamrätt på nyhetsförmedling som de åtnjöt under det förra århundradet. Konkurrens finns på alla mediala plattformar i form av politisk satir på tv, podcasts, alternativa nyhetssajter, Youtube-kanaler, Facebook-sidor, Instagram-konton och så vidare. Utbudet av nyheter har aldrig varit lika brett och följaktligen har vi idag möjligheten att i allt högre grad välja vilka nyheter som vi använder oss av. Detta gäller inte minst dagens unga som växer upp i detta pluralistiska mediasamhälle och på så sätt socialiseras in i det moderna medielandskapet. Detta är nödvändigtvis inte någonting ont, utan tvärtom, då nyheter och information når ungdomar i de arenor där de själva befinner sig, så som Facebook och Twitter (Statens Medieråd 2015). I synnerhet är detta intressant i och med att information och upplysning om vad som händer i så väl näringslivet som i det internationella samfundet är centralt i en modern demokrati.

Ett sådant deltagande i det demokratiska samhällslivet är någonting som beskrivs som en skyldighet i gymnasieutbildningen, vars läroplan betonar att undervisningen ska syfta till att "...utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet" (Skolverket 2011 s. 6). Det senare, att aktivt delta i samhället förutsätter att eleverna får information om det som sker i samhället på så väl lokal som internationell nivå. Där får inte minst medier en betydande roll. Parallellt med denna utveckling så minskar förtroendet till de traditionella medierna, även om tilliten till public service i Sverige fortsätter vara relativt hög (Medieakademin 2017). Därtill har diskussioner förekommit efter det amerikanska valet huruvida delvis eller helt felaktiga nyheter som spridits på sociala medier påverkat valets utfall, vilket ur ett demokratiskt perspektiv är problematiskt. Detta indikerar att det onekligen är så att medielandskapet är i förändring, då digitalisering möjliggjort ett bredare utbud av aktörer som i sin tur möjliggör massspridning av nyheter och som dessutom kan nås när som helst som en följd av den smarta telefonens framväxt. Detta är ett narrativ som bland annat pedagogen Jeff Share delar där han beskriver hur media formar och skapar ungdomars vardag samt dessas uppfattningar om till exempel politisk aktivitet (Share 2009). Därav framstår det som tämligen relevant att undersöka vilka faktorer som påverkar ungas konsumtion av nyhetsmedier.

Vidare finns det forskning som påvisar olika trender bland människors, inte minst ungas, nyhetskonsumtion, och att denna konsumtion är i förändring (se Holt et. al. 2013; Strömbäck 2015). Dock är empirin i huvudsak analyserad utifrån kvantitativa data. Denna forskning beskriver övergripliga tendenser gällande ungas konsumtion men besvarar inte varför ungas konsumtion skiljer sig från äldres, samt vilka faktorer som påverkar deras val av medier. Visserligen kan kvantitativ forskning göra anspråk på objektiva antaganden så som att unga har mindre förtroende för traditionella medier än äldre, eller att unga spenderar mer tid på sociala medier än äldre generationer men denna forskning besvarar inte frågan "varför?". Följaktligen blir det relevant med en studie som utgår från en kvalitativ ansats som kan skapa ökad förståelse för de faktorer som präglar ungas nyhetsintresse och nyhetskonsumtion samt deras förtroende för medierna. Att komplettera de kvantitativa data som finns med kvalitativa metoder kan på så sätt berika den existerande forskningen samt belysa aspekter som kvantitativ metodologi och positivistiska ansatser misslyckas med att synliggöra och därför blir det relevant att i denna studie belysa ungas nyhetskonsumtion utifrån kvalitativa metoder. Syftet med denna studie är följaktligen att skapa kunskap om ungas nyhetsintresse och nyhetskonsumtion samt deras förtroende för medierna. På så sätt ämnar jag att generera en förståelse för hur unga på gymnasiet idag orienterar sig i det moderna medielandskapet. Därav hoppas jag kunna bidra till

det som forskning bör sträva efter, dvs. ”att säga någonting om verkligheten” (Dannefjord 2005, s. 22), inte minst den verklighet som en nyexaminerad lärare ställs inför.

1.3 Frågeställningar

För att uppnå syftet med forskningsarbetet är det nödvändigt att formulera konkreta frågor som teorin kan besvara utifrån de empiriska data som skapas under processens gång. Det problem som denna studie syftar till att undersöka och producera mer kunskap om är gällande ungas nyhetsintresse, nyhetskonsumtion och förtroende för nyhetsmedier. Detta problem kommer att undersökas utifrån följande frågeställningar:

- Vilka faktorer kan identifieras för att förklara gymnasieungdomars nyhetsintresse?
- Vilka nyhetskällor använder gymnasieungdomar?
- Vad är det som påverkar deras val av nyhetskälla?
- Vilka nyhetskällor anser gymnasieungdomar vara mest trovärdiga och varför ses dessa som trovärdiga?

2. Forskningsöversikt

I detta avsnitt redovisas internationell och svensk forskning som bedrivits i syfte att förklara nyhetsintresse och nyhetskonsumtion. Forskningsöversikten kan omöjligen inrymma all forskning som bedrivits inom studiens område och således har en avgränsning gjorts. Studier och forskning som anses vara av särskilt intresse och relevans för studiens resultat och analys har valts ut och kommer följaktligen att redovisas.

2.1 Nyhetskonsumtion och politisk polarisering

Markus Prior, professor i statsvetenskap, redogör för de förändringar som medielandskapet har genomgått sedan slutet av det förra seklet. Författaren påvisar att televisionens utveckling och framväxt till att bli en självklar del i amerikanska hushåll möjliggjorde att allt fler människor kunde ta del av nyheter då han menar att det framför allt var medel- och överklass som läste tidningar och lyssnade på radio under 1900-talets första hälft (Prior 2007, s. 72). På så sätt medförde televisionen en viktig demokratisk funktion då den kunde fungera som

”kunskapsutjämnare”¹ då allt fler människor gavs möjlighet att bli politisk informerade i och med att politisk information gjordes mer tillgänglig. Prior (2007) förklarar att tidigare när programutbudet på tv och radio var betydligt mer begränsat kunde tv-tittare bläddra bland olika tv-kanaler under reklampauser eller i väntan på att ett visst program skulle börja och på så sätt mer eller mindre medvetet utsättas för nyhetsinformation, oavsett politiskt intresse. Dessa människor, som benämns som ”bläddrare”², ser i huvudsak på nyheter i brist på annan underhållning till skillnad från ”nyhetstörstare”³ som aktivt väljer att konsumera nyheter oavsett utbud. Kabel-tvs ökade popularitet har radikalt förändrat förutsättningarna då möjligheten att undvika nyheter blivit allt större i och med att det finns större valmöjligheter bland den mängd olika program och kanaler som allt fler människor har tillgång till. Människor kan således i allt högre grad välja vad de ser, läser eller hör utan att omedvetet utsättas för politisk information. Därav framstår tittande på nyhetssändningar för att ”det inte finns något annat att se” (Prior 2007, s. 16) som ett alltmer avlägset minne. Prior beskriver förändringarna i medielandskapet för nyhetskonsumtionen som att ”några har sett sin sista nyhetssändning för resten av livet” medan för andra så har politik blivit ”en godisbutik” [min övers.] (Prior 2007, s. 14). Med detta menas att för politiskt intresserade finns det ett brett utbud av politisk information att ta del av, på en mängd olika tv-kanaler. På samma sätt finns det dock ett ännu större utbud av underhållningsprogram vilket möjliggör för politiskt ointresserade att undvika nyheter i betydligt högre grad än tidigare. Detta styrks utifrån empiri som indikerar att det finns en signifikant skillnad i nyhetskonsumtion mellan individer med tillgång till kabel-tv och de utan. Denna påvisar att framväxten av kabel-tv har medfört att politiskt intresse har fått allt större betydelse för konsumtion av nyheter (Prior 2007). Detta menar Prior inte minst kan få konsekvenser för den demokratiska verksamheten då det finns ett samband mellan konsumtion av politisk information och politiskt intresse, vilket riskerar leda till ökade kunskapsklyftor mellan nyhetssökare och nyhetsundvikare.

Därutöver menar Prior att det finns ett samband mellan politiskt intresse, nyhetskonsumtion och partisympatier. Han menar att de som tidigare tittat på nyhetssändningar på tv i väntan på ett program eller en reklampaus slut är mer benägna att rösta på ett annat parti än föregående val, och är således mindre partitrogna, medan de mest politiskt intresserade har en större ideologisk övertygelse. Som ett led i denna utveckling har nyhetskanaler i USA, som

¹ ”knowledge leveller”, Prior 2007, s. 91

² ”switchers”, Prior 2007

³ ”news junkie”, Prior 2007.

exempelvis konservativa Fox News, nischat sig på specifika segment av marknaden så som konservativa nyhetstörstare, på grund av att det finns ett ekonomiskt intresse i detta, då konkurrensen idag är annorlunda än för några årtionden sedan. Som en följd behöver tv-bolagen anpassa sitt utbud i allt högre grad till en specifik målgrupp än tidigare och på så sätt finns det ett större utbud av kanaler med specifika programinriktningar än tidigare. När nyhetssändningarna anpassar sitt utbud efter en viss målgrupp finns det större möjligheter som konsument att välja vilken världsbild och vilka politiska perspektiv de nyhetssändningar en tar del av förmedlar, än när få tv-kanaler behövde nå ut till en bred publik (Prior 2007). Som konsekvens får alltså dessa förändringar som präglat medielandskapet att politiskt intresse blir en allt viktigare faktor att förklara nyhetskonsumtion, samt att de nyheter som erbjuds i många fall är segmenterade efter en viss målgrupp med en större ideologisk övertygelse. Dessa faktorer bidrar till ett ökat kunskapsglapp hos människor och en ökad politisk polarisering, dvs. ökade skillnader i opinion mellan två olika politiska läger och mer konsekventa åsikter inom dessa läger (Prior 2007, s. 214). På så sätt visar Prior på att det förändrade medielandskapet i USA resulterat i ett allt mer polariserat nyhetsintag, vilket i sin tur leder till ett mer polariserat politiskt klimat.

Sammanfattningsvis så har det ökade utbudet av tv-kanaler och program resulterat i att preferenser för olika former av underhållning i högre grad påverkar vad vi konsumerar. Att välja mellan att se på en dramaserie eller på en nyhetssändning får således konsekvenser för det allt mer polariserade politiska livet som präglar det samtida medielandskapet (Prior 2007) och vid ett större utbud av underhållning väljs nyheter oftare bort än när det finns få val (Prior 2007, s. 35). Förändringar i medielandskapet påverkar således det politiska landskapet, varpå detta fält är relevant att belysa utifrån ett politiskt perspektiv. Valfrihet är ett centralt begrepp för att förstå dagens medielandskap, då utbudet av underhållning ökat signifikant efter denna studies publicering med streamingtjänster för så väl film, serier, musik och radioprogram. Det är alltså i ännu högre grad idag möjligt att välja bort att konsumera nyheter idag än det varit under mitten och slutet av 1900-talet, då det snarare var svårt att undvika nyheter. Slutligen menar Prior på att de tendenser vi ser gällande nyhetskonsumtion och de kunskapsglapp som uppstår inte är nya fenomen, utan det är snarare ett återgående till den ojämlika nyhetskonsumtionen som fanns innan televisionens framväxt, då socio-ekonomiska och utbildningsmässiga faktorer i större utsträckning kunde förklara människors nyhetskonsumtion (Prior 2007).

2.2 Det moderna medielandskapet

Jesper Strömbäck, professor i journalistik och medie- och kommunikationsvetenskap beskriver hur Sverige har genomgått liknande förändringar som de som skett i USA då förutsättningarna för mediekonsumtion har fundamentalt förändrats sedan 1980-talet (2015). Public service hade då monopol på tv- och radiosändningarna och 58 procent av svenskarna såg regelbundet på SVT:s nyhetssändningar medan cirka 90 procent av svenskarna läste någon av dagstidningarna (Strömbäck 2015, s. 210). Medielandskapet i Sverige har sedan dess genomgått en transformation i huvudsakligen två omgångar, i första skede genom den avreglering av etermedia som genomfördes på 90-talet, följt av internets framväxt och ökade popularitet och brukande kring- och efter sekelskiftet. Medier har således fått en större självständighet från de politiska institutionerna där public service och dagspressen inte längre har samma monopol över nyhetsjournalistiken, varpå deras makt och inflytande minskat. Därtill har den ökade tillgången och användandet av smarta telefoner möjliggjort konsumtion av nyheter oberoende av tid och rum och det beskrivs som att människor aldrig har haft lika goda förutsättningar att ta del av medier, i och med att intaget kan ske när de vill, var de vill och på vilket sätt du vill (Strömbäck 2015, s. 211). Nyheter är tillgängligt hos traditionella medier så som etermedia, dags- och kvällstidningar men även på dessas, nya aktörer, och utländska nyhetsbyråers digitala sajter som kan nås via dator eller telefon.

Tillsammans har dessa förändringar bidragit till förändrade förutsättningar för så väl aktörer och konsumenter. Denna utveckling har vidare resulterat till en ökad volym och bredd av information samtidigt som tillgången till denna mängd information växt dramatiskt, vilket beskriver dagens medielandskap och dess förutsättningar som ofta beskrivs som informationssamhällen (Strömbäck 2015, s. 211). Dock poängterar författaren att en sådan benämning kan vara problematisk, dels då 'information' kan tolkas som sanningsenlig och korrekt vilket inte nödvändigtvis är sant då även mängden desinformation ökat. Vidare förklarar begreppet informationssamhälle inte vilken typ av information som finns tillgänglig, då en rad olika ting kan ses som just information. Ur ett demokratiskt perspektiv är det framför allt mängden information om politik och samhälle som ses som relevant. En ökad volym av information bör därför inte likställas med ökade kunskaper om samhället och det politiska livet (Strömbäck 2015). Författaren menar snarare att "[m]ycket talar tvärtom för att människor i allmänhet inte är mer informerade om politik och samhälle nu än förr..." (Strömbäck 2015, s. 212). Utifrån denna bakgrund redogör rapporten för hur dessa ackumulerade förändringar påverkar människors mediekonsumtion och vad detta får för konsekvenser för människors

politiska kunskaper- och deltagande. Författaren menar på att modern politik är medierad, dvs. att den i allt högre grad sker på och genom medier, varpå så väl medborgare som politiska aktörer blir beroende av medierna för dagsaktuella händelser och politisk information (Strömbäck 2015). Mediernas makt beskrivs på så sätt att "[i] praktiken blir mediernas bilder av verkligheten ofta verkligare än verkligheten, eftersom det är mediernas bilder av verkligheten som människor har tillgång till" (Strömbäck 2015, s. 207). På så sätt uppfattar vi verkligheten utifrån hur den via medier förmedlas till oss. Samtidigt konstituerar medierna vuxna människors viktigaste källa till information om politik och samhälle då dessa förväntas självständigt ta del av dessa, till skillnad från barn och unga vars omgivning fortfarande har en viktig socialiserande effekt (Strömbäck 2015, s. 213). Därför behöver hänsyn tas till medierna och människors mediekonsumtion för att förstå individers politiska medvetenhet och deltagande i den demokratiska verksamheten, inte minst unga som befinner sig i övergången från omgivningens socialisering till en självständig mediekonsumtion. Gymnasieskolan fyller här en viktig funktion då dess läroplan statuerar att elever vid avslutad utbildning "har förutsättningar för att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv" (Skolverket 2011, s. 10).

I sin rapport definierar Strömbäck tre kriterier på demokratisk kvalitet: politisk jämlikhet, effektivt deltagande och upplyst förståelse. Politisk jämlikhet bygger på principen om alla människors lika värde vilket är en grundpelare för demokratin. Effektivt deltagande innebär att medborgarna i demokratin har jämlika och effektiva möjligheter att påverka och delta i det politiska livet, men även att det finns intresse och vilja att delta hos dessa. Upplyst förståelse förutsätter att det finns jämlika och effektiva möjligheter att ta del av politisk information om samhället, men förutsätter dock att människor själva väljer att ta del av den information som finns tillgänglig (Strömbäck 2015, s. 208). Således har både medier och medborgare ett ansvar för att de tre demokratiska kriterierna uppfylls. Därav är det centralt för det demokratiska samhället att inte allt för stora kunskaps- och deltagandeklyftor existerar hos befolkningen, då detta dels strider mot principen om upplyst förståelse, men även riskerar att leda till att grupper inte representeras på ett jämlikt sätt.

Vidare beskriver Strömbäck att även om antalet tidningsprenumeranter har minskat så är det i första hand deras digitala upplagor som används för att inhämta information om samhälle och politik, och det är även dessa nyheter som delas mest på sociala medier, därav har de traditionella mediebolagen fortfarande ett stort inflytande gällande vilken information som

människor tar del av, även om de inte har samma monopoliska ställning som tidigare. Forskning pekar även på att det finns samband på de breda mediernas rapportering om politik och samhälle och konsumtionen av detta för den kunskap som människor har om samhället. Dock påvisar andra studier att det ökade utbudet av medier bidragit till ökade skillnader av människors nyhetskonsumtion, där vissa grupper följer nyhetsrapportering mer än andra. Detta kan som följd leda till just ökade nyhets- och kunskapsklyftor (Strömbäck 2015). Denna bild förstärks av att ett ökat utbud av nyhetsmedier kan leda till att den enskilda behöver göra fler aktiva val av vilket nyhetsmedium som används för inhämtning och konsumtion "...och ju mer selektiva människor tvingas vara, desto större betydelse får deras preferenser och förmågor" (Strömbäck 2015, s. 219). Olika människor har olika preferenser så väl som förmågor vilket i sig inte är ett kontroversiellt påstående, dock kan det rimligen få negativa konsekvenser för den demokratiska kvalitén då det kan strida mot principen om upplyst förståelse då preferenser och förmågor då dessa i hög grad påverkas av människors omgivning (Strömbäck 2015, s. 219). Detta kan härledas till skillnader i kulturellt kapital som kommer diskuteras i den teoretiska utgångspunkten. Sammanfattningsvis går det alltså att konstatera att medielandskapet och således förutsättningarna för nyhetsintag radikalt förändrats under de senaste årtiondena och att detta kan få konsekvenser för den demokratiska verksamheten.

2.3 Faktorer som påverkar politiskt intresse och politiska kunskaper

Professor i kommunikationsvetenskap Michael Delli Carpini och professor i statsvetenskap Scott Keeter har publicerat en kvantitativ studie som undersöker amerikaners politiska kunskaper och intresse (1996). Denna utgår från ett normativt antagande att en välfungerande demokrati förutsätts av informerade och deltagande medborgare vilket de beskriver som att "Politisk information är för demokratisk politik vad pengar är för ekonomi: det är valutan av medborgarskap" [min övers.] (Delli Carpini & Keeter 1996, s. 8). De menar således att ett välfungerande demokratiskt samhälle förutsätter en jämlik tillgång och konsumtion av politisk information för att säkerställa likvärdiga villkor att påverka den politiska verksamheten, vilket är ett av fundamenten i en demokrati. Deras studie påvisar samtidigt att det finns vissa samband mellan socio-ekonomiska förhållanden och sannolikheten att vara politiskt informerad, samt att dessa skillnader är påtagliga. Detta förklaras delvis utifrån OMA-modellen⁴. Denna modell beskriver hur olika faktorer så som möjlighet, motivation och förmåga samverkar på individens politiska intresse, varpå de menar att enbart en faktor inte kan förklara tendenser till politisk

⁴ Opportunity-Motivation-Ability (Möjlighet-Motivation-Förmåga)

kompetens. Utbildning kan till exempel utveckla förmågan att ta till sig kunskap och således även politisk kunskap, samtidigt som möjlighet kan ges att inhämta politisk information. Detta torde även stimulera motivationen att ta till sig politisk information i samhället. Därtill kan hög inkomst i viss mån kopplas till hög utbildning (Delli Carpini & Keeter 1996, s. 179).

I studien framgår det att det finns skillnader i politiska kunskaper mellan ekonomiska klasser där respondenter från välbärgade ekonomiska grupper i genomsnitt hade rätt svar på 71 procent av kunskapsfrågorna, deltagare från medelklass besvarade rätt på 49 procent av frågorna, medan deltagare från arbetarklassen endast svarade rätt på 26 procent av kunskapsfrågorna (Delli Carpini & Keeter 1996, s. 154). Vidare påvisar studien att andra faktorer har ett samband mellan politiska kunskaper, så som utbildning som kan stimulera möjlighet, motivation och förmåga. Statistik påvisar att det finns en påtaglig diskrepans i politiska kunskaper mellan grupper med olika utbildning. Skillnaden i antal rätt på politiska kunskapsfrågor mellan individer utan gymnasieexamen⁵ och respondenter med universitets- eller högskoleexamen⁶ var 36 procent 1989 och 43 procent 1988 (Delli Carpini & Keeter 1996, s. 188). Dessa resultat indikerar således att det finns stora kunskapsglapp mellan olika socio-ekonomiska grupper. Författarna konstaterar även att män har mer politiska kunskaper än kvinnor; vita är mer informerade än svarta och att äldre är mer informerade än yngre (Delli Carpini & Keeter 1996, s. 157). Detta menar de beror på strukturella ojämlikheter i möjligheter att delta i den politiska aktiviteten. Därtill visar de på hur detta kunskapsglapp varit stabilt över tid genom att replikera undersökningar som gjorts sedan 1960-talet. Samtidigt visar författarna av studien på att i till exempel abortfrågor är skillnaden i politisk kunskap obefintlig mellan könen, och att i rasfrågor så är svarta mer kunniga än vita. Studien redogör även för hur svarta i Virginia i högre grad än vita är medvetna om att dödsstraff är lagligt i delstaten, vilket författarna menar kan bero på att svarta i större utsträckning än vita döms till döden (Delli Carpini & Keeter 1996, s. 187). Således kan ett intresse för frågor som anses påverka enskilda grupper i hög grad bidra till deras motivation att ta del av politisk information och utveckla politiska kunskaper inom vissa specifika politiska områden.

Även om den politiska kontexten och förutsättningar till politiskt deltagande möjligen har utvecklats i USA, och att det politiska livet i Sverige kan antas vara annorlunda, så indikerar deras resultat att missgynnade grupper inte deltar i det politiska livet med samma förutsättningar

⁵ I undersökningen ”high school diploma”

⁶ I undersökningen ”college graduate”

som gynnade grupper utifrån skillnader i möjlighet, motivation och förmåga. Sammanfattningsvis påvisar författarna att det finns tydliga glapp i politiska kunskaper mellan olika grupper människor samt att detta glapp är tämligen statistiskt över tid. Detta strider mot det normativa antagandet om jämlikt demokratiskt deltagande då vissa samhällsgrupper är mer informerade än andra och på så vis kan representation i politiken riskera att bli snedvriden. Studien bidrar även med att olika faktorer kan inverka på politiskt intresse, så som inkomst och utbildning. Härnäst kommer forskning gällande ungas nyhetskonsumtion att presenteras vilka belyser vilka konsekvenser för nyhetskonsumtion denna transformation bidragit till.

2.4 Ungas nyhetskonsumtion, politiska deltagande och sociala medier

SOM-institutet (Samhälle Opinion och Medier) vid Göteborgs universitet publicerade 2015 rapporten *Nyhetsintresse och nyhetsvanor* som redogör för tendenser av svenskarnas nyhetskonsumtion utifrån kvantitativa data från 2014 (Arkhed & Ohlsson 2015). Denna undersökning påvisar att intresset för- och vanor av nyhetskonsumtion skiljer sig mellan generationer. Unga⁷ konsumerar generellt sätt färre nyheter än äldre generationer, men i synnerhet skiljer sig det mellan generationer vilket nyhetsmedium som används vid nyhetskonsumtion. Unga använder sig i högre grad av internetbaserade nyhetskällor, och då främst Aftonbladets nättidning som används för nyhetsintag av 30 procent av de tillfrågade i studien. Bland äldre generationer⁸ är det dock vanligare att konsumera etermedia⁹ och dagstidningar (Arkhed & Ohlsson 2015, s. 12). Därtill är det intressant att belysa att Sveriges Radio och Sveriges Television åtnjuter störst förtroende hos allmänheten, följt av Dagens Nyheter. Aftonbladet och Expressen har lägst förtroende bland tidningarna (Medieakademin 2017).

Vidare finns det en tydlig positiv korrelation mellan yngre generationer och dagligt användande av sociala medier, dels generellt men även för nyhetskonsumtionen. 40 procent av unga använder sociala medier för att konsumera nyheter dagligen vilket är en markant skillnad från den näst äldsta generationen som undersökts där det endast är 9 procent av de födda mellan 1946–1964 som brukar sociala medier. Detta synliggör att det finns olikheter i hur media konsumeras mellan generationer (Arkhed & Ohlsson 2015, s. 23). Ytterligare finns det andra variabler än ålder som kan förklara skillnader i konsumtion av nyheter på sociala medier så som

⁷ Med unga menas här personer födda mellan 1990-1998

⁸ Födda mellan 1929-1945 samt 1946-1964

⁹ Radio och tv

kön, utbildning, politiskt intresse och en ”aktiv kulturell livsföring” (Arkhide & Ohlsson 2015, s. 25). Detta går att jämföra med tidningsprenumeration, som i högre grad än sociala medier går att koppla till medelhög eller hög inkomst (Arkhide & Ohlsson 2015, s. 22). I sammanhanget blir det följaktligen intressant att belysa att de som konsumerar nyheter på sociala medier, även tenderar att använda sig av digitala nyhetsmedier¹⁰ för sitt nyhetsintag. Sociala medier kan på så sätt fungera som en utjämnare av nyhetskonsumtion.

Anmärkningsvärt för studien är även att den påvisar att ungas intresse för politik har ökat avsevärt de senaste åren, då cirka 55 procent av de unga som tillfrågades anger att de är mycket eller ganska intresserade av politik vilket går att jämföra med cirka 33 procent 2005. Dessutom belyser rapporten att unga har gått från att vara den grupp som diskuterar politik minst, till att vara den generation som diskuterar politik i näst högst utsträckning (Arkhide & Ohlsson 2015, s. 32). Detta ökade politiska intresse kan antas ha en positiv inverkan på konsumtionen av nyheter då studien visar att det finns ett starkt samband mellan politiskt intresse och nyhetskonsumtion i allmänhet. I fallet nyhetskonsumtion på sociala medier har ålder, medelhög utbildningsnivå, politiskt intresse och kulturell livsstil starkast korrelation med nyhetskonsumtion på sociala medier. Således framhäver forskningsresultatet att unga, med medelhög utbildning med stort politiskt intresse är mest troliga att konsumera nyheter på sociala medier.

En vetenskaplig studie från 2013 undersöker sambandet mellan nyhetskonsumtion och politisk aktivitet (Holt, Shehata, Strömbäck & Ljungberg, 2013). Utgångspunkten i studien är grundantagandet att en demokrati förutsätter medborgare som är pålästa om nyheter och aktuella händelser samt är politiskt intresserade och deltar i den politiska verksamheten (Habermas i Holt et. al. 2013, s. 19). Studien hänvisar till tidigare forskning som pekar på att konsumtion av traditionella nyhetsmedier har en positiv inverkan på politiskt deltagande, samtidigt som unga i mindre grad konsumerar denna typ av medier. Detta kan leda till ett glapp i det politiska livet mellan generationer, där de unga inte deltar i den politiska verksamheten. Politisk information och politiska nyheter som sprids av media främjar medborgerligt engagemang genom att dessa ökar det politiska medvetandet hos allmänheten, liksom den traditionella roll som nyhetsmedier haft som granskare av samhället. Således kan ett minskat bruk av nyhetsmedier ha en negativ inverkan på den demokratiska aktiviteten utifrån det

¹⁰ I undersökningen avgränsas detta till ’Dagens Nyheter’, ’Svenska Dagbladet’, ’Någon lokal morgontidning’, ’Sveriges Radio’, samt ’Utländsk nyhetstjänst’

tidigare nämnda grundantagandet om att nyhetskonsumtion har en positiv inverkan på politiskt deltagande. Utifrån denna bakgrund menar författarna att ungas nyhetskonsumtion på sociala medier har möjlighet att utjämna denna politiska klyfta som uppstår i det förändrade medielandskapet där unga i mindre utsträckning söker sig till traditionella medier än äldre generationer.

Författarna påvisar vidare att unga använder sociala medier i högre grad än någon annan generation för att läsa och skriva blogginlägg om politik och aktuella händelser, kommentera och diskutera politik samt för att följa politiker. De redogör även för att unga mobiliserar sig politiskt, men i olika former än andra generationer där de oftare framför sina politiska åsikter och ståndpunkter samt deltar i demonstrationer och menar på att det finns ett samband mellan politiskt deltagande ”online” och ”offline”. Följaktligen så dras slutsatsen att sociala medier har reducerat glappet i deltagandet i det politiska livet i och med så väl traditionella medier, som konsumeras av äldre generationer, som sociala medier, vilka används i högre grad av unga, har ett positivt kausalt samband mellan konsumtion av dessa och politisk aktivitet (Holt et al. 2013). Den ökade användningen av sociala medier bland unga kan således vara en förklaring till det ökade politiska intresset som tidigare beskrivits i detta avsnitt. Dock finns det andra studier som betonar att TV fortfarande har en viktig roll för spridningen av politisk information till unga i valtider (Newman 2010) då även politiskt intresse bland unga ökar (Croona & Leván 2011).

2.5 Unga och alternativa nyhetskällor

Regina Marchi, professor i medievetenskap, har publicerat en kvalitativ studie där 67 tonåringar intervjuades gällande deras nyhetsvanor och attityder till nyhetsmedier (2012). Hen konstaterar att tonåringar i huvudsak fick information om aktuella händelser genom förtroendeingivande vuxna, sociala medier och bloggar samt politiska satirprogram, varpå de senare benämns som ”fake news” i studien. Med förtroendeingivande vuxna menas framför allt lärare, föräldrar, mor- och farföräldrar eller äldre syskon. Den närmsta omgivningen får således en stor inverkan på tonåringars nyhetskonsumtion då dessa fungerar som ”filter” eller ”tolkare”¹¹ av politisk information. Studien visade på att om den information som tonåringarna fick från sin omgivning ansågs vara intressant, så stimulerade detta till vidare eftersökning om mer information gällande ämnet på nätet, vilket leder till att unga vet lite om ämnen som de inte är intresserade av, men att de vet mycket om sådant som berör eller anses vara av särskilt intresse, vilket beskrivs som

¹¹ ”translator”, betyder bokstavligen översättare men tolkare mer lämplig i sammanhanget (Marchi 2012, s. 251)

en ”a la carte” konsumtion av nyhetsmedier (Marchi 2012, s. 248). På så sätt är tonåringar inte passiva mottagare av den information som traditionell media förmedlar utan söker aktivt upp sådant som de vill veta mer om. Vidare påvisar undersökningen hur tonåringarna ansåg att nyheter från traditionella medier i vissa fall var tråkiga eller svåra att förstå. Som en följd vände de sig till sociala medier och internetsidor där vänner och familj delade länkar och kunde förklara varför ett visst ämne var särskilt intressant eller viktigt. Marchi (2012) menar att även om en stor del av användandet av sociala medier är vardagligt, så utsätts tonåringar för den information som deras familj- och vänskapskrets delar. Tonåringars omgivning blir således viktig för vilken information som dessa tonåringar tar del av.

Undersökningen visar även på att dess respondenter föredrog bloggar och sociala medier, då de bidrar med egna åsikter vilka gör nyheterna mer intressanta att läsa. Därutöver så beskrivs det även hur kommentarfält online kan få tonåringar att reflektera kring en viss politiskt fråga i och med att olika människor ger olika argument för sin sak och att informationen på så sätt blir mer nyanserad. Marchi drar följaktligen slutsatsen att unga söker sig till sociala medier för att konsumera nyheter i en ”strävan efter att få perspektiv på aktuella händelser genom exponeringen av olika åsikter” [min övers.] (Marchi 2012, s. 253). Detta menar hen behöver förstås i ett sammanhang där nyhetsredaktioner får allt mer begränsade resurser och att unga har allt mindre tillit till dessa medier då de menar att den traditionella journalistiska strävan efter en objektiv rapportering snarare är en begränsning än en tillgång och att de hellre söker sig till medier där tydliga politiska ställningstaganden görs, så som ”The O’Reilly Factor”, men därtill även politiska satirprogram och på sociala medier där nyhetsrapportering och delning präglas av olika åsikter.

Avslutningsvis reflekterar Marchi kring huruvida unga har den källkritiska kompetens som behövs för att skilja på fakta och fiktion i denna mediala värld, där skillnaden mellan dessa blir allt mindre, och betonar således att utbildning i ”media literacy” är viktigt i det nya medielandskapet. Samtidigt belyser hen hur en sådan fragmenterad mediekonsumtion kan resultera i ett försvagande av det demokratiska samhället om alla får information från olika källor. Dock påpekar författaren att för marginaliserade grupper, så som HBTQ-grupper, så har alternativa källor alltid använts då traditionella medier är normativa och således exkluderar det marginaliserade. Följaktligen går det att utifrån denna undersökning konstatera att en indikator på varför ungas nyhetskonsumtion skiljer sig från äldres är på grund av de söker efter opinionsbildande och nyanserade nyhetskällor i högre grad än äldre, samtidigt som deras

direkta sociala omgivning, så väl fysiskt som digitalt, kan ha en viss filtrerande roll över vilken information som tonåringar tar del av. Denna omgivning präglar således ungas politiska intresse och de frågor som ses som särskilt intressanta, inte minst under den formativa perioden som sker i övergången från barndom till vuxenliv varpå detta resultat är intressant för den aktuella studien.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt kommer de teoretiska utgångspunkter och begrepp som fungerar som grunden för analysen av materialet att redogöras för. De teoretiska perspektiv som står till grund för den kommande analysen är användningsteorin och Bourdieus sociologi. Dessa har valts då de pekats ut av den tidigare forskningen som betydande faktorer för att förklara nyhetskonsumtion, dock med olika utgångspunkter. Användningsteorin har varit betydelsefull för att förklara de behov vilkas individers mediekonsumtion syftar till att stimulera varpå den ses som lämplig för detta arbete. Därtill återkommer Bourdieus begreppsfär i delar av den tidigare forskningen som bedrivits för att belysa faktorer som präglar sättet att handla, inte minst när det gäller nyhetsintresse och val av nyhetsmedium.

3.1 Användningsteorin

Inom medieforskningen har det sedan 1940-talet bedrivits studier som syftar till att förstå konsumtionen av olika medier och program. En av de mest betydelsefulla teorier för medieforskningen är användningsteorin¹² vilken strävar efter att förklara varför människor använder medier samt vad de används till. Enligt användningsteorin som diskuteras av bland annat kommunikation och massmedieforskaren Denis McQuail (2010), kan medieanvändning förklaras utifrån upplevda behov, önskemål och motiv hos publiken. Valet av medium syftar till att tillfredsställa dessa behov, oavsett om det gäller till exempel en dramaserie eller nyheter. De behov som användningsteorin ursprungligen pekade ut var behoven av information, avkoppling, gemenskap, diversion och/eller flykt (McQuail 2010, s. 423). Vidare har Palmgreen och Rayburn presenterat en modell för att förstå medieanvändning som kallas förväntan-värde modellen¹³. Valet av medium eller program baseras på tidigare erfarenheter och syftar till att tillfredsställa det upplevda behovet, och där behovet uppfylls eller överträffas

¹² På engelska "uses and gratifications", benämns som "användningsteorin" i Strömbäck (2015)

¹³ "Expectancy-value model"

går det att förvänta sig en stor nöjdhet. Om behovet inte tillfredsställs kan det förklara valet av ett annat medium eller program, till exempel kanalbyte, val av annan serie på en streamingtjänst eller val av annan nyhetssajt. Då ett medium kontinuerligt tillfredsställer ett visst behov är det möjligt att förvänta en fortsatt konsumtion av detta till dess att behovet inte tillfredsställs längre eller att behovet inte längre finns (Palmgreen & Rayburn 1985, i McQuail 2010, s. 426).

Därutöver finns det ytterligare faktorer på publiknivå som präglar val av medium vilka McQuail menar kan appliceras på all massmedia och inte endast val av tv-program som den inledningsvis syftade att förklara. Dessa faktorer på publiknivå är personliga attribut så som ålder, kön, familj, studier, jobb, inkomst och livsstil. Det senare omfattar bland annat social bakgrund och miljö, så som social klass, utbildning, kulturell-, politisk- och familjemiljö, dvs. kulturellt kapital. Detta kulturella kapital kan vidare härledas till smak och färdigheter, medierelaterade behov, personliga smaker och preferenser, vanor av fritidsanvändning av media, medvetenhet av de val som finns tillgängliga, kontexten av användning, dvs. med vem eller var, samt slumpen (McQuail 2010, s.428–429). Dessa modeller som syftar till att bidra med teoretiska redskap för att förstå nyhetskonsumtion påvisar således att våra val av medium utgår i behov som i sin tur påverkas av olika faktorer.

Professorerna i kommunikationsvetenskap, Shyam Sundar och Anthony Limperos har tillsammans publicerat en vetenskaplig artikel som syftar till att kontextualisera användningsteorin till det moderna digitala landskapet, internet 2.0 som förändrat förutsättningarna för medieanvändning i grunden (2013). I användningsteorins tidiga skede, och även i McQuail, så benämns användare av medier för publik vilken kunde sorteras under ”aktiv” och ”passiv”. Dock är publiken på internet i allra högsta grad så aktiva idag att de snarare bör ses som ”användare”. Tidigare var publikens aktivitet begränsad till fjärrkontrollen, rattandet på radion eller bläddrandet i tidningen, men dagens teknologi bjuder in dess användare till att aktivt delta i större utsträckning än tidigare. Tangentbordet tillåter oss att skriva, musen till att orientera oss och länkar ger oss möjligheten att klicka. Internetpubliken är således i princip aldrig passiv (Sundar & Limperos 2013, s. 505). Författarna av artikeln undersöker huruvida det finns vissa inneboende behov hos människor som medieanvändningen tillfredsställer, eller huruvida ny teknologi skapar och tillfredsställer nya behov som de traditionella medierna inte tagit fasta på. De för ett resonemang om att ny teknik skapar nya förutsättningar för användandet av medier vilka kan tillfredsställa latenta behov som funnits sedan tidigare vilka de traditionella medierna inte kunnat på grund av sin teknologiska

begränsning (Sundar & Limperos 2013, s. 511). Lika stora begränsningar av tid och rum existerar inte längre då den smarta telefonen möjliggör användandet av olika medier så som film, musik, läsning på bussar, bänkar, caféer och andra platser, till skillnad från en tid då medieanvändning i hög grad begränsades av den fysiska miljön, så som tv- och radioutrustningens plats.

Användningsteorin presenterades som tidigare nämnts redan på 1940-talet. För att anpassa användningsteorin till internet 2.0 och det moderna medielandskapet har Sundar & Limperos formulerat en teoretisk modell, MAIN-modellen¹⁴ som syftar till att förklara och förstå de behov som uppstått med internet 2.0. Med modalitet menas de multimediala presentationsformer som internet möjliggjort, så som en kombination av text, ljud, bild och film. Enligt MAIN-modellen anses visuella modaliteter vara mer tillförlitliga, ”om någonting är fotograferat, då måste det vara verkligare än om det bara är skriven i textform” [min övers.] (Sundar & Limperos 2013, s. 512). Samtidigt har teknologisk utveckling möjliggjort att nyheter kan följas i realtid vilket ökar känslan av ”att vara där” (Sundar & Limperos 2013, s. 512). Vidare menar författarna att på internet så kan vem som helst skapa och sprida information på olika kanaler som exempelvis Facebook, YouTube, bloggar och på så vis inta agenskap över det material som skapas och delas. Därutöver har internet 2.0 möjliggjort att vem som helst kan agera gatekeeper¹⁵ eftersom webben blir mer interaktiv, vilket skiljer sig från tidigare då grindvaktandet var begränsat till några få aktörer (Sundar & Limperos 2013, s. 514).

Ytterligare beskriver författarna hur webben idag är mer interaktiv än någonsin. När vi orienterar oss på webben förutsätts det att de webbsidor vi besöker går att interagera med (Sundar & Limperos 2013, s. 515). Därtill förklarar MAIN-modellen att internet snarare är ett rum än ett fönster, och att användare på internet förväntar sig att det är möjligt att navigera sig fritt i det digitala rummet. Det ska vara möjligt att kunna klicka sig vidare, och att detta klickande förväntas bygga på en arkitektonisk logik. När användare till exempel handlar online så förväntas det att den digitala butiken är konstruerad på ett sådant sätt som de är vana vid, med vissa olika steg som är norm för e-handel. Användaren förväntar sig kanske att den ska kunna registrera sig, att en digital kundvagn finns så att hen kan överskåda sina varor, att vissa uppgifter behövs för beställning och så vidare (Sundar & Limperos 2013, s. 516).

¹⁴ Modality-Agency-Interactivity-Navigability (Modalitet-Agenskap-Interaktivitet-Navigering).

¹⁵ På svenska: grindvaktare

Detta digitala rum som modellen beskriver blir inte minst tydligt vid studerandet av traditionella- och nya nyhetsmedier online. Många traditionella tidningar förmedlar inte längre nyheter endast i textform och kompletteras i många fall av bilder, ljud- eller filmklipp. Välrenommerade New York Times har till exempel börjat med 3D film där användarna kan interagera med inspelningen på sociala medier och interaktiva intervjuer där tittarna via sociala medier kan ställa frågor till den som blir intervjuad i realtid. Därtill finns det på tidningars startsidor huvudrubriker som kommer upp, men det finns även ofta möjligheter att klicka sig in på specifika typer av nyheter så som ekonomi, eller kultur. I vissa fall kan även användare bidra med egna artiklar, vilket visserligen inte är någonting nytt då insändare har varit ett vanligt inslag i de traditionella tidningarna sedan en längre tid tillbaka. Det finns ofta "dela"-funktioner till olika sociala medier i direkt anslutning till nyhetsartiklar och/eller ett kommentarsfält där användare kan uttrycka sig om nyhetsrapporteringen. De traditionella medierna har således onekligen behövt anpassa sig för de nya behoven och förväntningarna som uppstått i och med internet 2.0 i och med att om de behov som MAIN-modellen pekar ut gällande modalitet, agentskap, interaktivitet och navigering inte uppfylls så är det troligt att användaren inte känner sig tillfredsställd.

McQuail diskuterar att kritik har förts mot användningsteorin för att vara för behavioristisk och funktionalistisk. Den har även kritiserats för att inte framgångsrikt kunna förutspå användning eller finna kausala samband, vilket författaren menar kan delvis förklaras av svårigheterna att mäta motiv och behov och att medieanvändning i viss mån kan bero på omständigheter eller vara svagt motiverad. Dock menar McQuail att användningsteorin tenderar att lämpa sig väl för specifika typer av innehåll så som politisk information och nyheter då motiv och behov kan vara närvarande vid valet av dessa medium och innehåll (McQuail 2010, s. 425) Följaktligen blir de perspektiv som användningsteorin belyser relevanta för denna studie då denna teori kan identifiera de behov hos gymnasieelever som nyhetskonsumtion och valet av medium kan tillfredsställa.

3.2 Kapital och habitus

Den inflytelserika sociologen Pierre Bourdieu har publicerat en mängd olika verk som på ett eller annat sätt behandlar kapitalbegreppet. Inledningsvis kommer dennes kapitalbegrepp i sin allmänhet att definieras och beskrivas för att sedan följas av en fördjupning av två av dennes olika kapitalformer, det symboliska och det kulturella kapitalet, samt habitus.

3.2.1 Kapitalbegreppet och den sociala klassen

Utbildnings- och kultursociologen Donald Broady som publicerat en rad verk om Bourdieus teorier beskriver kapital som ”värden, tillgångar eller resurser” (Broady 1990, s. 169). Detta kapital kan förekomma i olika former, så som ekonomiskt, socialt, kulturellt och symboliskt. Enligt Bourdieu konstitueras produktionen av habitus i ett tredimensionellt rum vars ”...dimensioner definieras av kapitalets volym, kapitalets struktur samt dessa två egenskapers utveckling över tid” (Bourdieu 1993, s. 271). Kapitalets totalvolym beskrivs som ”...summan av de resurser och den makt som faktiskt går att utnyttja: ekonomiskt och kulturellt men även socialt kapital” (Bourdieu 1993, s. 272). De sociala klasserna kan sedermera delas upp i olika fraktioner utifrån kapitalets struktur, dvs. volymen av ekonomiskt eller kulturellt kapital. Denna struktur kan vara symmetrisk vilket innebär ett innehav av ett signifikant ekonomiskt och kulturellt kapital. Ett exempel på en sådan social grupp hos Bourdieu är de ”fria professionerna”, dvs. till exempel läkare och advokater (Bourdieu 1993). Kapitalets struktur kan även vara asymmetriskt vilket innebär en ojämn fördelning av ekonomiskt och kulturellt kapital, där endast ett av dessa är betydande. Gymnasie- och högskolelärare har exempelvis ett betydande kulturellt kapital men ett oansenligt ekonomiskt kapital, medan företagare inom handel och industri kan ha ett betydande ekonomiskt kapital men ett marginellt kulturellt kapital (Bourdieu 1993, s. 272). Den sociala klassen definieras således inte av en egenskap, en summa egenskaper eller en kedja av egenskaper utan den definieras av strukturen hos relationen mellan alla relevanta egenskaper i kapitalvolymen (Bourdieu 1993, s. 258).

3.2.2 Symboliskt kapital

Symboliskt kapital kan sammanfattas som det som av sociala grupper erkänns och tillskrivs auktoritet, tilltro, aktning, anseende, renommé och/eller prestige (Broady 1990, s. 169). Detta värde uppstår i sin tur genom en process som Bourdieu benämner som konsekration. För att exemplifiera detta diskuterar Bourdieu konsthandel. Priset av vissa tavlor bestäms uppenbarligen inte av traditionella utgiftsposter så som arbetstid och materialkostnader. Vad är det då som bestämmer ett konstverks värde? Bourdieu menar på att en tavlas värde bestäms utifrån konsthandlaren, dennes galleri och i viss mån även dennes klientel. Desto mer konsekrerad en konsthandlare eller ett galleri är, det vill säga volymen på det symboliska kapitalet, ju mer ekonomiskt och symboliskt värde tillskrivs de tavlor som ställs ut där. Istället för att investera sitt ekonomiska kapital, investerar konsthandlaren sitt symboliska kapital och

sin ryktbarhet. Såttillvida är symboliskt kapital ett relationellt begrepp i och med att det som tillskrivs värde är de relationer mellan en individs, grups eller institutions tillgångar eller egenskaper och dispositionerna hos dem som uppfattar och värderas dessa egenskaper och tillgångar (Bourdieu 1993). Det symboliska kapitalet kan således endast existera i samverkan mellan objektiva strukturer o ena sidan och system av dispositioner o andra sidan (Broady 1990, s. 170).

Vem som helst kan således inte konsekra en målning, ett litterärt verk eller en tidning utan denna konsekration präglas i sin tur av den konsektrades konsekration. Att tillskriva någonting auktoritet fordrar således i sin tur ett erkännande. Ett annat exempel på symboliskt kapital är Nobelpriset i litteratur som utses av Svenska Akademien¹⁶. Prisets prestige och auktoritet är en spegelbild av den prestige och auktoritet som Svenska Akademien tillskrivs av konsektrerade inom litteraturvärlden¹⁷. Nobelpriset i litteratur reflekterar även det som Bourdieu beskriver som ”motsättningen mellan det ’kommersiella’ och det ’icke-kommersiella’”, där omdömen görs för att dra en gräns från den ”borgerliga” konsten och det ”intellektuella” (Bourdieu 1993, s. 168), vilket inte minst går att skåda inom litteratur, film, musik, teater men även tidningar och nyhetsmedium. Motsättningen mellan dagspressen och kvällspressen skulle således kunna förstås utifrån dessas kontrast där de förra traditionellt sätt strävat efter det intellektuella och icke-kommersiella och det senare det borgerliga och kommersiella. Det är dock viktigt att poängtera att det symboliska kapitalet inte begränsas till det kulturella livet, även om många indikativa exempel går att finna där. Det symboliska kapitalet verkar i en mängd olika fält och sociala grupper. I ett klassrum kan det till exempel finnas elever som erkänns ett symboliskt kapital av läraren, som i sin tur erfordrar symboliskt kapital i sin ställning från elevgruppen (Broady 1990, s. 170), på samma sätt kan den spelare som anses vara bäst i ett fotbollslag erkännas ett visst symboliskt kapital inom gruppen. Det symboliska kapitalet är således ett allmänt och relationellt begrepp där någonting tillskrivs ett värde. I nästkommande avsnitt kommer vidare uppmärksamhet att riktas mot det kulturella kapitalet vilket i huvudsak syftar till att beskriva sociala maktrelationer.

¹⁶ Lämpligt för Bourdieus begreppsfär är att Svenska Akademiens valspråk är ”Snille och smak” där det senare diskuteras i en mängd olika verk, bland annat i Bourdieu (1993).

¹⁷ Nobelpris i litteratur kan till exempel endast föreslås av en begränsad grupp: Ledamöter i Svenska Akademien och andra liknande akademier, professorer i litterära och språkliga ämnen vid universitet och högskolor, tidigare litterära Nobelpristagare, ordförande i författarorganisationer som är representativa för sitt lands skönlitterära alstring (Svenska Akademien 2017).

3.2.3 Kulturellt kapital

Symboliskt kapital syftar som bekant till att beskriva det som erkänns och kan verka i en mängd olika sociala sfärer som exempelvis konsthandlaren, fotbollslaget eller Nobelpriset i litteratur. Kulturellt kapital avser dock symboliska tillgångar som erkänns av många eller alla grupper i samhället, inte minst i den dominerande klassen, och tillskrivs mer värde än andra arter av symboliskt kapital (Broady 1990, s. 171). Denna skillnad går återigen att belysas utifrån exemplet konsthandel och fotbollsspelaren där de båda kan inneha symboliskt kapital i sin kontext, men där endast den förstnämnda innehar ett kulturellt kapital. Således är det den art av symboliskt kapital som dominerar i ett samhälle som genererar ett kulturellt kapital. Följaktligen är kulturellt kapital mindre relationellt än det symboliska kapitalet. Tillgångar som kan gälla som kulturellt kapital är exempelvis examen från ett respekterat lärosäte så som grandes écoles i Frankrike, universiteten i Oxford och Cambridge i Storbritannien, Ivy League-skolorna i USA men även i viss mån Kungliga Tekniska Högskolan, Uppsala universitet och Handelshögskolan i Sverige. Kulturellt kapital kan även omfatta förtrogenhet i klassisk musik- och litteratur, bildning, sofistikerad tal- och skrift med mera. Detta kan härledas till det föregående resonemanget om motsättningen mellan det kommersiella och det icke-kommersiella, det folkliga och det intellektuella och så även populärkulturen och finkulturen. Att vara välorienterad inom till exempel populärlitteraturen kan skapa ett symboliskt kapital inom vissa kretsar, men detta är i sig inte en indikation av kulturellt kapital då det inte erkänns av breda eller dominerande grupper i samhället, vilket Nobelpriset i litteratur är ett tydligt fall av. Tillika kan val av dagspress indikera kulturellt kapital då morgontidningarna DN och SVD erhåller ett betydligt större förtroende hos allmänheten än kvällstidningarna (Medieakademin 2017).

För att sammanfatta, symboliskt kapital är i högre grad relationellt och dynamiskt än vad kulturellt kapital är då det förra är föränderligt utifrån den sociala kontexten. Den senare, det kulturella kapitalet är det symboliska kapital som erkänns av breda grupper eller den dominerande klassen i ett samhälle, de konsekrerade.

3.2.4 Habitus

Ett annat begrepp som är centralt i Bourdieus verk är habitus, vilket kan definieras som det ”...system av dispositioner som tillåter människor att handla, tänka och orientera sig i den sociala världen” (Broady 1990, s. 225). På så sätt värderar, uppfattar och orienterar individer i

det sociala livet utifrån dessas dispositioner, bagaget. Detta innebär att förmågan att handla på ett visst sätt i en given kontext och preferenser gällande till exempel musik, litteratur, film eller tidningar, kan förklaras utifrån habitus. De förmågor och preferenser som habitus omfattas av är i sin tur ett resultat av en socialiseringsprocess som sker i den sociala miljö där individen befinner sig, och således är familj och uppväxt av stor betydelse för det habitus som utvecklas. Vidare konstituerar habitus "...det system av särskiljande drag som är förutbestämt att uppfattas som ett systematiskt uttryck för en viss klass av existensbetingelser, det vill säga som en särskiljande livsstil" (Bourdieu 1993, s. 304–305). Det är detta system som beskrivs som smaken, vilken präglar individens val och livsstilar, dvs. fallenhet för exempelvis populärkultur eller "finkultur". Ett barn som växer upp i en miljö med betydande kulturellt kapital kommer präglas av denna miljö och socialiseras in i det kulturella kapitalet, för att på så sätt "ärva" detta kapital. På samma sätt kommer ett annat barn som växer upp i en miljö med betydande ekonomiskt kapital att socialiseras in till att värdesätta den ekonomiska kapitalformen (Broady 1990, s. 227). Följaktligen menar Bourdieu att individens habitus kan förklara "deras förmåga att spela [det sociala] spelet..." (Broady 1990, s. 230–231). Visserligen kan Bourdieu anklagas för att hans teori inrymmer en viss determinism gällande människors agerande, men enligt Broady så månar Bourdieu inte att människor inte besitter intention, vilja och förmåga till aktivt handlande, utan han syftar blott till att förklara hur dessa inte uppstår i tomma intet, utan är en del av en socialiseringsprocess som präglas av de olika kapitalformerna (Broady 1990, s. 230).

4. Metod

4.1 Metodologisk utgångspunkt

Det empiriska underlaget för allt forskningsarbete är synnerligen betydelsefullt. Empiri och data används i många fall synonymt, men all data är meningslös om vi inte vet vilka slutsatser vi kan dra av den (Dannefjord 2005, s. 23). Till exempel har jag påvisat att data finns tillgänglig om att ungdomar spenderar mer tid på internet och sociala medier än äldre eller data som pekar på att unga konsumerar nyheter annorlunda än föregående generationer (Arkhide & Ohlsson 2015). Detta säger dock lite om de faktorer och processer som inverkar på gymnasieungdomars konsumtion av nyheter. Följaktligen behöver nya data skapas, då data inte är empiri förrän det finns en teori som ställer de frågor som denna data kan besvara utan en fråga som den data som finns tillgänglig kan ge svar på handlar snarare om huruvida eller på vilket sätt ungdomars konsumtion skiljer sig från äldre. Således kan data vara empiri, men den är endast empiri när

det finns en teori som ställer de frågor som denna data kan besvara (Dannefjord 2005, s. 24). Den empiri som således blir relevant att generera för detta forskningsarbete behöver användas som underlag för den förklaring av frågeställningarna som teorin gör anspråk på. Dannefjord beskriver empiri som "...de data som teorin pekar ut som argument för det som hävdas" (Dannefjord 2005, s. 25). Med andra ord är teorin central för datakonstruktionen, då det endast är teorin som kan belysa vilken data som kan skapas som underlag för empiri i syfte att besvara de frågor som ställs. Kvantitativa data kan möjligen peka ut tendenser och användas för att förklara olika trender, men att studera de yttre och inre faktorer som påverkar människors handlingar gynnas av kvalitativa metoder varpå en kvalitativ ansats görs i detta arbete.

Som tidigare nämnts så kan kvantitativa metoder och positivistisk forskning göra anspråk på objektivitet och generaliserbarhet. Människors agerande och inre resonemang är komplexa och kan knappast förklaras med enkätundersökningar och tolkningar utifrån dessa, inte minst utifrån den kritik som positivistisk forskning kan bli föremål för gällande att subjektets erfarenheter inte tas hänsyn till och att subjektet ses närmast som ett objekt. Kvalitativ forskning närmar sig subjektet på ett annorlunda sätt, även om sådan verksamhet i sin tur mottar kritik för bristande objektivitet (May 2013), men frågan kan då ställas om forskningsresultat någonsin "är oberoende av vem forskaren är" (Fejes & Thornberg 2015, s. 20). All teoretisering och datakonstruktion präglas av forskaren och de normer som existerar i samhället och forskningsfältet. Foucault menar till exempel "...att vetande och kunskap produceras i sociala praktiker" (Foucault i May 2013, s. 26) varpå det går att fråga om det går att göra skillnad på kunskap och maktutövning överhuvudtaget. Att generera kunskap om någonting kan således även leda till att kunskap skapas över någonting. Utifrån detta torde det alltså vara lämpligt att skapa ett empiriskt material utifrån kvalitativa data, vilket kommer att diskuteras vidare i senare avsnitt.

4.2 Val av metod

I detta avsnitt kommer en redogörelse för valet av metod, semi-strukturerad intervju, att beskrivas utifrån de tankegångar och resonemang som förts inför valet av den kvalitativa metoden som används i denna undersökningen. En av de viktigaste faktorerna till att en kvalitativ ansats valdes var för att mycket av den forskning som bedrivits gällande nyhetsintresse och nyhetskonsumtion baserats på kvantitativa data. Därav föreföll det sig som intressant att angripa forskningsproblemet med en annan metod för att kunna generera ökad

kunskap om ämnet. Vidare så ämnar denna studie belysa nyhetsintresse, nyhetskonsumtion och förtroende för medierna ur elevers perspektiv utifrån deras egna berättelser och således ansågs en kvalitativ intervju som lämplig.

Intervjuprocessen kan ske på flera olika sätt utifrån olika metodologiska ansatser. Den kan genomföras kvantitativt och standardiseras så som i den strukturerade intervjun så att varje subjekt får svara på samma frågor och ges så liten frihet som möjligt att utveckla svar och resonemang. På så sätt blir intervjuaren mer jämförbara samtidigt som forskarens neutralitet framhävs (May 2013, s. 159–161; Bryman 2012). Den strukturerade intervjuformen grundar sig i den positivistiska tanketraditionen och förutsätter att intervjukontexten inte påverkas av intervjuarens närvaro, vilket är problematiskt då samspel mellan människor präglas av maktrelationer dem sinsemellan (Bryman 2012, s. 227) och således rimligen även de svar som ges, varpå denna typ av intervjuer i vissa fall utförs av andra människor än forskaren själv (May 2013). Utifrån dessa resonemang anses denna metod olämplig för denna studie.

I kontrast till den kvantitativa intervjun, som utgår från forskarens perspektiv, så står den intervjuade i fokus i den kvalitativa intervjun. Den tillåter så väl intervjuaren som den intervjuade att fördjupa sig i sådant som är av intresse även om det inte formulerats som en fråga i förväg, och följaktligen är den mer dynamisk och flexibel som metod (Bryman 2012, s. 470). Därutöver kan den kvalitativa intervjun utformas som en ostrukturerad- eller en semi-strukturerad intervju. En ostrukturerad eller en icke-standardiserad intervju, som det även kan benämnas, är den strukturerade intervjuns motsats där analys och frågor formuleras under intervjuns genomförande. Genomförandet av en icke-standardiserad intervju kräver dock stor kunnskap och kompetens av intervjuaren för att kunna ställa de frågor som är relevanta för frågeställningen (Kvale 1997). Den icke-standardiserade intervjun förutsätter således beprövad erfarenhet av intervjun som metod, och även om det finns ett brett sortiment av litteratur om den kvalitativa metoden så beskriver Kvale (1997, s. 136) ”[a]tt lära sig att bli intervjuare sker genom att intervjuas”.

I och med att erfarenhet och kompetens får en så viktig roll för det metodologiska arbetet kommer en kombination av den strukturerade intervjun och den icke-strukturerade intervjun att användas för skapandet av underlag för empirin i detta arbete. En sådan kvalitativ intervjuteknik benämns som semi-strukturerad. Den semi-strukturerade intervjun kännetecknas av standardiserade frågor på liknande sätt som den strukturerade intervjun, men subjektet erhåller

en större frihet och intervjuaren ges möjlighet att formulera följdfrågor för klagöranden eller fördjupningar av de svar som ges av informanterna på ett liknande sätt som i den icke-strukturerade intervjun (May 2013, s. 162). Genom att kombinera dessa intervjutekniker blir det således möjligt att ta tillvara på deras styrkor, så som jämförbarheten i den strukturerade intervjun (May 2013) och den icke-strukturerade intervjuns möjlighet att fördjupa sig i ämnen som upplevs som särskilt intressant och relevanta under intervjuns genomförande. Vidare är det även möjligt att med den semi-strukturerade intervjun kompensera för de olika intervjuformernas svagheter så som den strukturerade intervjuns osynliggörande av det mänskliga samspelet och den ostrukturerade intervjuns krav på stor kompetens och förmåga hos intervjuaren. Därav anses den semi-strukturerade intervjun vara lämplig för denna studie då en sådan metodologi möjliggör att intressanta och resonemang kan vidareutvecklas för produktionen av kunskap.

Data konstrueras systematiskt då en intervjuguide kan användas för att ställa så väl allmänna som specifika frågor som formuleras tematiskt och dynamiskt. (Berner 2005; Kvale 1997). Att frågorna formuleras tematiskt innebär att frågorna anknyts och görs relevanta med hänsyn till frågeställningarna som formulerats i forskningsarbetet varpå forskaren behöver fråga sig själv: ”Vad behöver jag veta för att kunna besvara alla frågeställningar som jag är intresserad i?” [min övers.] (Bryman 2012, s. 473) Dessa frågeställningar bör vara konkreta då de skapar temat eller ämnet för intervjun, men dock inte för specifika så att andra alternativa vägar eller förklaringar som kan framkomma under datakonstruktionen omöjliggörs då den kvalitativa intervjun kännetecknas av flexibilitet och öppenhet och utgår i intervjusubjektets erfarenhet och berättelser snarare än forskarens (Bryman 2012, s. 470). Vidare bör intervjufrågorna formulerats på ett sådant sätt att de strävar efter att ge en god stimulans till samtalet och bidrar till ett positivt samspel mellan intervjuaren och informanten (Kvale 1997, s. 121). Följaktligen har en intervjuguide skrivits (se Bilaga 1) med det dynamiska samspelet i åtanke och som struktureras tematiskt för att ange de ämnen som ska belysas och redogör för vilka frågor som ska ställas samt i vilken ordning. Denna intervjuguide omfattar strukturerade frågor med utgångspunkt i frågeställningarna på ett sätt som beskrivits ovan och som fungerar som utgångspunkt för samtal med samtliga informanter i studien. Dessa kompletteras under samtalets gång med tematiska eller dynamiska följdfrågor utifrån en analys av det som upplevs vara särskilt intressant under det enskilda samtalet eller det som kan bidra till ett ökat samspel. Det dynamiska samspelet är inte minst viktigt då relationen mellan forskare och subjekt påverkar den senares öppenhet i de svar som ges under samtalet (Kvale 1997, s. 121).

Kvale (1997, s. 138–139) beskriver tio kvalifikationskriterier som utmärker en god intervjuare vilka strävats efter att uppfyllas. Dessa är att intervjuaren bör vara kunnig i det ämne som undersöks och är strukturerande på ett sådant sätt att syftet med intervjun och intervjuprocessens genomförande beskrivs och att den intervjuade ges möjlighet att ställa frågor efter intervjun; är tydlig, dvs. ställer frågor som är enkla, korta och lätta att förstå; är vänlig och låter intervjusubjektet att besvara frågor och tänka i hens egen takt samt skapar ett avslappnande och tillåtande samtalsklimat; är känslig och empatisk för de svar som ges och det som inte sägs i intervjun; är öppen och tillåter den intervjuade att prata om ämnen som är viktiga för hen; är styrande, dvs. vet vad som är intressant och vet vad syftet med intervjun är; förhåller sig kritiskt till det som sägs och tar således inte allt som ses förgivet utan vågar ställa följdfrågor; är minnesgod, alltså kan erinra sådant som sagts tidigare och återkoppla till det, be att få svar utvecklade och knyter samman sådant som sagts under intervjun; är tolkande, dvs. ber om klargöranden av svar som ges för att säkerställa att svaren tolkats korrekt. Bryman (2012, s. 475) menar även att dessa kriterier kan kompletteras med att intervjuaren är balanserad och etiskt sensitiv. Detta innebär att forskaren inte tar för mycket plats i intervjun på bekostnad av den intervjuade, men inte heller tar för lite plats vilket kan göra den intervjuade osäker om den pratar om rätt saker, samt att forskaren säkerställer att den intervjuade känner sig bekväm med att dennes svar är konfidentiella. Därtill är det under intervjuens genomförande relevant med reflektion över hur intersubjektiviteten påverkar de svar som informanten ger då aspekter som klass, habitus, kön, etnicitet och annat påverkar interaktionen i samtalet (Bryman 2012, s. 227).

4.3 Urval

I denna studie har gymnasieelever i tre klasser fördelat över totalt två skolor tillfrågats om att delta i undersökningen. Jag har själv undervisat vid några tillfällen i två av klasserna, klass SC1 och klass SC2, och har således en viss relation till eleverna. Detta kan ses som fördelaktigt då i och med att en relation existerar sedan tidigare kan de känna sig trygga i intervjun då de inte utelämnar sig åt en främmande människa och att i en kvalitativ intervju så betonas vikten av det sociala samspelet (Kvale 1997). Klass SF2 hade jag ingen relation till sedan tidigare, men är bekant med läraren vilket underlättade förmedlingen av information och kontaktuppgifter. Detta medför att urvalet i viss mån är ett bekvämlighetsurval. Fördelarna med ett bekvämlighetsurval beskrivs som att svarsfrekvensen är hög (Bryman 2012, s. 201) vilket är tydligt i dels antalet intresserade, men även av frånvaron av avhopp bland informanter på skola

SC. Dock betonas det att generalisering av resultatet inte är möjligt på grund av frånvaron av representativitet (Bryman 2012, s. 201). En studie av denna omfattning där sex elever intervjuas kan dock omöjligt eftersträva representativitet bland en så bred grupp som elever på första eller andra året på gymnasiet. Urvalet bör dock vara relevant för att kunna ge svar åt de frågeställningar som formulerats vilket de bedöms vara.

Av de tillfrågade klasserna är två av dessa på en gymnasieskola i centrala Stockholm (skola SC), och en av dem på en gymnasieskola i en Stockholmsförort (skola SF). Klassen på skola SF (SF2) och en av klasserna på skola SC (SF2) läser andra året på det samhällsvetenskapliga programmet. Den andra klassen på skola SC, klass SC1 läser första året på det humanistiska programmet. Samtliga elever läser således på ett högskoleförberedande program. Av de tillfrågade var nio elever på skola SC intresserade av att ställa upp på en intervju, fördelat på sex i SC2 och tre i SC1. I klass SF2 var fyra till en början intresserade av att delta, men tre av dessa valde sedan att inte medverka i studien. Detta medförde reflektion kring hur detta skulle hanteras. Initialt så fördes tankar om att lärare på andra skolor skulle kontaktas i syfte att förmedla kontakt till elever som var intresserade, men utifrån tidsmässiga resonemang så bedömdes det att detta skulle vara för tidskrävande, samt att det fanns ett stort antal elever på skola SC som ville delta i undersökningen. Följaktligen intervjuades en elev från SF2, tre elever från SC2 och två från SC1.

Konsekvensen av urvalet av informanterna för studien blir att de är ojämnt fördelade på skola SC och skola SF, vilket gör att eventuella jämförelser mellan skolorna inte blir möjliga att göra. Syftet med studien var dock aldrig att göra en komparativ analys av dessa två skolor, utan att studera olika habitus varpå det sågs som möjligt att genomföra studien med det urval som fanns tillgängligt. Att genomföra en intervjustudie av ungdomar på gymnasiet under våren medför vissa försvårande omständigheter så som lov, nationella prov, kompletterandet av uppgifter för att höja betyg och så vidare. Detta kan ha varit en av anledningarna till att det var svårt att få respons av lärare och att tre av de som inledningsvis var intresserade på skola SF valde att inte delta i undersökningen. En annan förklaring kan vara att jag inte hade någon relation med eleverna på skola SF sedan tidigare och att de således inte kände sig bekväma med att delta i undersökningen till skillnad från eleverna i skola SC där samtliga intresserade som tillfrågades om att delta i undersökningen medverkade.

Den centrala utgångspunkten vid valet av informanter har varit att urvalet ska vara lämpligt ur ett teoretiskt perspektiv så att studiens frågeställningar kan besvaras. Kvale (1997, s. 98) poängterar att resultatet av intervjuundersökningar blir föremål för kritik då antalet intervjupersoner är för få, och således blir det omöjligt att generalisera de slutsatser som studien kommer fram till. Dock går det att fråga sig om det någonsin är möjligt att generalisera människors erfarenheter, då dessa är tämligen unika. Givetvis är ett så stort urval som möjligt önskvärt, men utifrån de ramfaktorer som präglar ett arbete av denna omfattning så ses sex informanter som rimligt för att genomföra studien. Anledningen till att det samhällsvetenskapliga- och humanistiska programmet valts är för att tidigare forskning indikerar att politiskt intresse i viss mån kan förklara nyhetskonsumtion, och ett rimligt antagande är att studerande på de samhällsvetenskapliga och humanistiska programmen är mer politiskt intresserade överlag än i andra program. På så sätt blir det möjligt att undersöka huruvida politiskt intresse är en betydelsefull faktor för nyhetsintresse och nyhetskonsumtion.

Vidare nämner sociologen Boel Berner (2005, s. 125) tre frågor som är relevanta för forskaren att ställa sig själv när ett urval bestäms: hur unika mina intervjupersoner är; hur instabila de är över tid; hur instabila de är geografiskt. De intervjupersoner som fungerar som data till studien bör således inte vara extremfall, då subjekten i ett sådant fall inte kan ses som ett typiskt fall varpå teoretisk generalisering blir omöjlig. På samma sätt behöver reflektion omfatta huruvida subjekten är föränderliga över tid, och gymnasieelevers upplevelser är rimligen likartade, även om förutsättningar för kommunikation och annat i samhället utvecklas över tid. Det kan möjligen finnas större skillnader bland elever på skolor i storstäder och elever på skolor i bruksorter, varpå undersökningen genomförs i samma stad, om än på olika platser, för att motverka geografisk instabilitet bland de som intervjuas. Genom dessa resonemang anser jag att mina subjekt och de erfarenheter som de delar med sig av kan ses som stabila.

4.4 Genomförande

Sociologen Agneta Franssén (2005) beskriver forskarens tillträdesprocess för deltagande observation i tre steg, vilka en semi-strukturerad intervju kan liknas med varpå det bedöms att detta är rimligt att redogöra för. Det första steget är att ta formell kontakt, det andra att presentera sig själv och sin forskning och det tredje är att bygga upp den sociala relationen. Att ta formell kontakt med de skolor, rektorer och lärare vars elever önskas intervjuas är ett naturligt första steg som även bör omfatta en presentation av forskningsarbetet. Utifrån de ramfaktorer

som ett forskningsarbete på denna nivå påverkas av kontaktades lärare direkt och informerades om syftens studie och att informanter sökes. Därefter erbjöd jag mig att komma förbi under ett lektionstillfälle för att presentera mig själv och den studie som genomförs. Lärarna som kontaktades gavs även möjligheten att själva informera sina elevgrupper om studien och förmedlade kontaktuppgifter till elever som var intresserade av att ställa upp på intervjun. Potentiella informanter kontaktades och jag presenterade mig själv och informerade återigen om studiens syfte och att intervjun är frivillig och konfidentiell, för att säkerställa att de är medvetna om de etiska grundförutsättningarna för studiens genomförande (se avsnitt om etiska överväganden). Om de var intresserade och meddelade sitt samtycke att delta i undersökningen efter att dess syfte presenterades bokades en tid för intervju. En av intervjuerna genomfördes på en extern lokal då skolverksamheten var stängd på grund av lov och resterande gjordes på elevernas skola. Valet av elevernas skola som huvudsaklig lokal för genomförandet av intervjuer gjordes då det är en miljö som de känner till och således är bekväma i, vilket ansågs gynna samtalsklimatet i intervjuerna.

De semi-strukturerade intervjuerna planerades för cirka 30 minuter vid varje tillfälle men i praktiken tog dessa 20–45 minuter. Inför intervjuerna gavs en orientering utifrån de parametrar som Kvale belyser (1997, s. 120), där studiens syfte återigen beskrevs samt att informanterna informerades om att deltagande är anonymt och frivilligt, att informanterna kan avbryta sin medverkan när som helst under studiens genomförande samt användandet och syftet med röstinspelningsutrustning. Kvale (1997) betonar att de inledande minuterna i samtalet är viktiga då det är relevant för forskaren att sträva efter att skapa en relation och ett förtroende med informanten så att de svar som ges är genuina och inte präglas av till exempel misstänksamhet så att svar som ges blir missvisande. Därför småpratades det kort innan intervjuerna påbörjades om till exempel vädret, skolan, lov och sådant för att skapa en avslappnad och trygg miljö vilket syftade till att gynna samtalen. Samtliga intervjuer spelades in på två olika enheter, Voice Memos-applikationen i en iPhone7 samt en diktafon, för att motverka teknologiska problem. Efter det att intervjuerna genomförts och inspelningen avslutats skedde en uppföljning där informanterna gavs tillfälle att ställa frågor och lyfta synpunkter som de kanske inte önskat göra under intervjuens genomförande och ger intervjuaren ett tillfälle att skapa ro hos den intervjuade som i viss grad utlämnat sig åt intervjuaren (Kvale 1997). Efter intervjuernas genomförande har dessa transkriberats i sin helhet och följaktligen bearbetas materialet, vilket kommer att diskuteras i detalj i nästkommande avsnitt.

4.5 Bearbetning av materialet

För att underlätta bearbetningen av materialet har samtliga intervjuer transkriberats i sin helhet, vilket resulterade i cirka 70 sidor med material. I transkriberingarna har talspråk, pauser och grammatiska fel behållits samt betoningar och känslomässiga uttryck så som suckar och skratt då sådana aspekter kan vara relevanta vid analysen. Vid referering har hänsyn tagits för att säkerställa att de är representativa för respondenterna och inte missvisande för resultatet. Av de citat som sedermera valdes ut vid analysen har språket bearbetats varsamt i syfte att underlätta läsningen. Talspråk och känslomässiga reaktioner har behållits, men pauser och grammatiska fel har korrigerats förutsatt att det inte ändrar eller förvränger citatets innebörd.

Berner (2005) redogör hur processen som efterföljer inhämtandet av data kan se ut, dvs. analysen av det material som finns tillgängligt och skapandet av den empiri som forskningsresultatet bygger på. Initialt så har forskaren efter genomförda intervjuer timmar med inspelat material. Då intervjuerna finns nedskrivna möjliggör detta att studera och analysera material i syfte att finna tendenser och söka efter svar på de frågor som teorin ställer. Den data som skapats kan således kategoriseras tematiskt och jämföras för att finna samband och skillnader utifrån vad som är relevant för det teoretiska perspektivet och frågeställningarna (Berner 2005). Teoretiserandet ger mening till den data som skapas, samt systematiserar och förbinder den med begrepp och centrala problem (Berner 2005, s. 141). Det transkriberade råmaterialet har därför bearbetats för att möjliggöra analys utifrån tre grundläggande arbetsstätt, sortering, reducering och argumentering (Rennstam & Wästerfors 2011).

I ett första skede har materialet sorterats, vilket också ofta benämns som kodning i metodlitteraturen. Denna kodning syftade till att kategorisera och förbinda meningsfulla delar med teorin för att besvara de frågeställningar som formulerats. Kodningen genomfördes i två led, i ett första skede kodades materialet översiktligt med färgmarkeringar och anteckningar, därefter kategoriserades det kodade materialet tematiskt allt eftersom mönster och avvikelser till dessa mönster uppstod. Efter att materialet kodades reducerades det till de exempel som tydligast illustrerar det fenomen som studeras (Rennstam & Wästerfors 2011, s. 204). Detta urval av material har dock gjorts med god representation i åtanke, det vill säga att det återges på ett rättvisande sätt (Rennstam & Wästerfors 2011, s. 202). Det kodade och reducerade materialet användes sedermera för argumentation. Detta innebär att materialet förbinds med etiketter och teoretiska begrepp vilka analysen bygger på för att förklara det studerade fenomenet (Rennstam & Wästerfors 2011, s. 202). Sedermera förlöpte den analytiska

processen till dess att ”*teoretisk fullständighet*” uppnåddes, dvs. när det blev möjligt att förklara så stora variationer som möjligt med så få begrepp som möjligt (Berner 2005, s. 143). Syftet med analysen är följaktligen att skapa empiri av data, och sedan sammanfläta denna med teorin för att i analysen lösa det forskningsproblem som formulerats.

4.6 Etiska överväganden

I samtliga stadier av intervjuernas genomförande har etiska överväganden gjorts för att säkerställa att individen skyddas utifrån de fyra huvudkrav som Vetenskapsrådet (2002) har formulerat för bedrivandet av forskning. Det första av dessa, informationskravet, innebär att deltagare i undersökningen meddelas att deltagande är frivilligt och att de kan avbryta sin medverkan när som helst under studiens gång, även efter genomförd intervju (Vetenskapsrådet 2002, s. 7). Det andra kravet är att deltagarna ska ge sitt samtycke till att medverka i studien, att de själva ska bestämma förutsättningarna för sitt deltagande samt att de ska kunna avböja eller avbryta deltagandet i undersökningen utan negativa påföljder eller otillbörliga påtryckningar (Vetenskapsrådet, s. 9–10). Det tredje kravet omfattar att all hantering av etiskt känsliga uppgifter bör vara under tystnadsplikt samt att alla uppgifter som eventuellt skulle kunna identifiera deltagare för utomstående undanhålls för att säkerställa anonymitet (Vetenskapsrådet, s. 12). Det fjärde och sista kravet är att insamlade uppgifter inte får användas för kommersiellt bruk eller åtgärder och beslut som påverkar den enskilde.

För att säkerställa att dessa krav upprätthålls har syftet med studien presenterats vid initial kontakt med informanter, att deltagande är frivilligt och anonymt samt att uppgifterna endast kommer att användas för denna undersökningen och inte förmedlas till en tredje part. Detta har återigen upprepats muntligt innan genomförandet av intervjun, samt att deltagarna kan välja att avbryta sin medverkan även efter att intervjun genomförts, detta innebär att om de så önskar förstörs allt material som de medverkat till att skapa. Vidare har inga av deltagarna utstått påtryckningar till deltagande, utan de som valde att inte delta efter att de meddelat att de var intresserade tackades för sitt visade intresse och därefter avslutades kontakten. Vid transkriberingen av materialet har alla uppgifter som eventuellt skulle kunna identifiera informanterna anonymiserats för att säkerställa att konfidentialiteten upprätthålls. Skolorna benämns därför som SC och SF och informanterna ges pseudonymer. Studien behandlar inga etiskt känsliga uppgifter och därav har ingen tystnadsplikt undertecknats.

5. Material

I detta avsnitt kommer de sex intervjupersoner som fungerar som material för studien att presenteras. Denna presentation omfattar kortfattad information som kan vara av betydelse för studiens resultat och analys. De uppgifter som berörs är informanternas program och årkurs samt deras socio-ekonomiska bakgrund så som bostadsförhållanden, föräldrarnas utbildning och yrken. För att säkerställa anonymitet har de intervjuade tilldelats pseudonymer. Dessa pseudonymer är ämnade att reflektera de intervjuades könstillhörighet och etniska bakgrund för att bidra med transparens gällande urvalet och att det i vissa fall är relevant för analysen.

5.1 Helena

Helena läser andra året på det samhällsvetenskapliga programmet på skola SF. Hon bor med båda sina föräldrar i en angränsande kommun till Stockholm i ett radhus. En förälder har ingen universitets- eller högskoleutbildning och jobbar som undersköterska. Hennes andra förälder är född i Polen, är utbildad civilingenjör samt lärare och jobbar med det senare på teknikprogrammet på en gymnasieskola.

5.2 Maximilian

Maximilian läser andra året på det samhällsvetenskapliga programmet på skola SC. Han bor i en villa i närliggande kommun till Stockholm med båda sina föräldrar. Den ena av Maximilians föräldrar jobbar som VD på ett företag och den andra jobbar som lärare på en grundskola och har tidigare dansat balett på hög nivå.

5.3 Saga

Saga läser andra året på det samhällsvetenskapliga programmet på skola SC. Hon pendlar mellan att bo hos sina föräldrar som inte bor tillsammans, men båda bor i lägenhet i Stockholms innerstad. En av Sagas föräldrar har universitetsutbildning och jobbar med chefsutveckling på en offentlig verksamhet. Hennes andra förälder har ingen eftergymnasial utbildning och jobbar inom IT.

5.4 Jenny

Jenny läser andra året på det samhällsvetenskapliga programmet på skola SC. Hon bor med sina föräldrar i en lägenhet i en närförort till Stockholm. Både av hennes föräldrar har högskoleexamen och jobbar med ekonomi inom offentlig verksamhet.

5.5 Amanda

Amanda läser första året på det humanistiska programmet på skola SC. Hon bor i en villa med en av hennes föräldrar i en angränsande kommun till Stockholm. Hennes andra förälder är född i ett grannland och är numera bosatt där. Den föräldern som Amanda bor med har en eftergymnasial utbildning och är egenföretagare. Hennes andra förälder har ingen eftergymnasial utbildning och jobbar med personalutbildning.

5.6 Jasmin

Jasmin läser första året på det humanistiska programmet på skola SC. Hon bor i en lägenhet i en närliggande kommun med en av sina föräldrar. Hennes föräldrar har inte slutfört motsvarande gymnasial utbildning. Föräldern som hon bor med utbildar sig just nu till att bli undersköterska. Jasmins andra förälder jobbar som chaufför.

6. Resultat

Härnäst är kommer studiens resultat att redovisas. Resultatet bygger på de svar som studiens informanter gett under intervjuernas genomförande och som är relevanta för de frågeställningar som presenterats tidigare i arbetet. Redovisningen av resultaten är sedermera uppdelade efter de intervjuade personerna. Resultaten omfattar utdrag från intervjuerna som ses som särskilt intressanta eller relevanta för den efterföljande analysen. Citat och referat till materialet redovisas fortlöpande i texten med förtydligande där det behövs.

6.1 Helena

Helena använder sig av nyhetsmedier dagligen. Framför allt är det då Aftonbladets mobilapplikation som ”pushar” ut notiser om aktuella händelser, men hon använder även Twitter. Därutöver besöker Helena nyhetssajter varje morgon eller kväll, i synnerhet är det då Aftonbladet hon vänder sig till men även utländska nyhetssajter så som Daily Mail och BBC. När hon väljer en nyhetskälla förklarar hon att det är viktigt för henne ”att det är objektivt antar

jag”. I Sverige anser hon att Aftonbladet är den mest trovärdiga källan även om ”det inte finns riktigt någon helt pålitlig [källa]” då hon anser att Aftonbladet ”är lite åt vänstersidan”. Enligt Helena spenderar hon cirka sex timmar per dag på sociala medier. På Twitter följer hon ”nätkaktivister om man säger så” som publicerar och delar olika former av nyheter. Därutöver ser hon emellanåt ”...korta filmer om typ kriget i Syrien” på Twitter eller Facebook och då är det framför allt hennes vänner som delar dessa filmklipp. Det som Helena anser gör en källa trovärdig på sociala medier är att ”man märker ganska snabbt ifall en person typ vrider runt lite saker”. För att se om en person ”vrider runt lite saker” så ”...kollar [hon] runt lite och typ tittar i fall...alltså vad personen har att säga och så”.

En av hennes föräldrar anser hon vara politiskt intresserad och tittar på nyhetssändningar dagligen. Hon tycker själv att hon är politiskt intresserad ”...även om [hon] inte är så jätteinsatt”. I synnerhet har hon ett engagemang i jämställdhetsfrågor ”...för [hennes vänner] började snacka om det. Och sen så fick jag typ intresse för det” som hon själv beskriver. Hon anser att det är viktigt att hålla sig uppdaterad om nyheter om samhället, men kan inte riktigt förklara varför hon tycker så utan ”...det bara är så” förklarar hon.

6.2 Maximilian

Maximilian vänder sig till nyhetsmedier ”...minst två gånger per dag kanske för att kolla om det hänt nånting” och då är det ”...tyvärr kanske främst Expressen eller Aftonbladet för att bara kolla det senaste”. Hans föräldrar prenumererar på både Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter som han läser om han ”har tid”, vilket oftast blir på helger. Vidare tror han att ”...nog är det så att ganska mycket av ens nyhetskonsumtion kommer från sociala medier...särskilt Facebook...”. På Facebook får han upp nyheter från ”folk som har delat saker” som han brukar klicka in på då ”[det] kan finnas spännande artiklar, tester eller så”. Maximilian använder sig även av CNN eller The Guardian som han ”...brukar läsa mycket av...”. Han förklarar att det som gör att han vänder sig till just dessa medier beror på:

...att saker jag konsumerat [därifrån] tidigare har jag tyckt varit bra och att det finns ett renommé kring dem liksom som är mer positivt, att de är sakliga och liksom, ja men bra som nyhetsmedier. Så dels på rykte och så kanske att jag hört undermedvetet att liksom SVT eller DN har refererat till dem, att jag har egna svenska nyhetsbyråer som jag tycker är tillförlitliga som hänvisar till som jag tror ändå är tillförlitliga utländska medier.

Vidare menar Maximilian att det som är viktigt för honom när han väljer nyhetskälla är "...att den ska vara i mån hyffsat oberoende och att den kanske ska vara, vilket kanske säger emot kvällstidningarna lite, men att de ska vara tillförlitliga och att det inte ska vara saker som bara slängs ut". På frågan gällande vilka av dessa nyhetskanaler han använder mest förklarar han att "det TYVÄRR (höjer rösten) blir mer Aftonbladet och Expressen, vilket jag kanske borde ändra på". Han menar att det beror på att kvällstidningarna "...känns så lättillgängliga på nåt sätt". Samtidigt betonar han att om han vill ha en mer "objektiv" nyhetsrapportering så vänder han sig till Dagens Nyheter istället. Den senare, Dagens Nyheter, tillsammans med SVT anser Maximilian vara de mest tillförlitliga källorna i Sverige. Han menar att det beror på att Aftonbladet och Expressen är kvällstidningar och att de är "tidningar som söker efter rubriker och söker efter försäljning mer än vad till exempel Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet gör. De har ändå en typ av ansvar och rykte av att vara ganska oberoende". Alltså konsumerar Maximilian oftare kvällstidningarna än dagstidningarna, men han har större förtroende för Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Han förklarar även att hans förhållningssätt till de olika medierna skiljer sig. När han läser kvällstidningarna så "...är det ju mest att man skummar igenom det eller bara går igenom väldigt snabbt" medan han läser Dagens Nyheter "...mer grundligt skulle jag säga. Då tar jag mig tid att läsa". Således skiljer det sig också på hur Maximilian förhåller sig till nyheterna utifrån vilket medium som publicerar dem. Det som gör en källa trovärdig "...bygger lite på normer och vad jag hört från mina föräldrar..." men också nyhetskällans historia som han förklarar som att "jag tror jag kollar mer på historien, vad det finns för rykte och vad den har för egen självbild...".

De diskuterar även nyheter och aktuella händelser inom familjen så han får även reda på information från sina föräldrar som han menar är politiskt intresserade "på en viss nivå, jo. Det skulle jag ändå säga. De är väl engagerade i saker som rör samhället och politik". Han tror att hans föräldrar och deras bakgrund har haft en viktig roll för sitt eget politiska intresse, inte minst hans särskilda intresse för internationell politik och internationella relationer. Båda hans föräldrar är födda i Sverige men "...om man bara kollar på mina morföräldrar och farföräldrar, [de är] födda i andra länder och har släkt från andra länder. Så det är väldigt spritt. Så jag tror att det är det som gjort att jag har intresserat mig för förhållandet mellan [länder]". Därutöver betonar Maximilian varför nyheter är viktigt:

...det är viktigt att vara informerad och kunna ha insikt om förhållanden i världen och hur det ser ut. Och ja, för att kunna bli mer accepterande så måste vi förstå

varandra också. Och det kan vi göra genom nyhetsrapportering, genom att själva uppleva det...nyhetsrapportering är det som är närmast tillgängligt för oss om vi inte reser dit eller är på plats liksom.

För Maximilian är det således relevant att hålla sig uppdaterad om sådant som händer i världen, för att det är det som är ”närmast tillgängligt”.

6.3 Saga

Sagas föräldrar tittar på nyhetssändningar dagligen och läser dagstidningar på helgerna. Själv konsumerar hon inte nyheter dagligen, men tittar på Aktuellt nyhetssändningar när hon ”haft tid”, vilket blir cirka tre dagar i veckan. Hennes föräldrar prenumererar på Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter, men hon läser inte tidningarna i sin pappersform utan använder sig av deras nyhetssajter, vilket blir cirka varannan dag. Saga läser Aftonbladet ibland, men inte särskilt ofta för att hon anser att där är ”det mycket strunt på”. Hon konsumerar inte nyheter på sociala medier även om det ”kommer upp ibland”. Det som gör en nyhetskälla trovärdig anser Saga bero på att:

...ja men Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet vet jag att mina föräldrar liksom varit inne på. De känns som pålitliga. Medan Aftonbladet, det står ju liksom jättemycket som inte är sant. Typ att det skedde massa skottlossningar under terrordådet i Stockholm som det inte gjorde. Men det är väl mer typ så här för att få snabb information och sen så går man in och kollar att det verkligen stämmer på andra källor liksom.

Saga menar på samma sätt som Maximilian att hon förhåller sig olika till nyheter och artiklar som är publicerade på olika medium, vilket hon förklarar att ”Aftonbladet-artiklar tar man lite mer källkritiskt, medan jag litar mer på det som står i Dagens Nyheter”. Detta beror dels på att hon har hört det från sina föräldrar, men att de även gjort källkritik i skolan, och även om hon inte ”kommer ihåg exakt hur DN står politiskt och sånt, men jag har för mig att de ändå är ganska neutrala och så”. Hon anser att SVT, Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet är de mest trovärdiga källorna. Det som Saga anser göra en källa trovärdig är om ”...den använder liksom andra trovärdiga källor, om det liksom är en informativ text, att den är skriven av en person som om det är en text om läkemedel, att den kanske är skriven av en person som liksom är insatt i det ämnet. Att skribenten ändå har koll på läget...”.

Hon anser inte att varken hon eller hennes föräldrar är politiskt intresserade vilket hon förklarar som att hon "[i]nte är jätteintresserad, men ja, man håller väl koll liksom när det är val. Alltså i Sverige, USA och Frankrike". På ett liknande sätt menar hon att hennes föräldrar inte "...är jätteintresserade, men de har koll också". Hon tror att hennes föräldrar har haft störst inverkan på hennes politiska intresse, även om hennes vänner "...haft en roll". Vidare menar Saga på att hon fick ett ökat politiskt medvetande i skolan när de genomförde någonting som hon kallar "skolval" och även om hon inte blev mer politiskt intresserad av det så fick hon "...lite mer förståelse" för politiken. Hon anser att det är viktigt att ta del av nyheter för att "...få reda på vad som sker i omvärlden så man inte bara är så himla instängd i sin egna [värld], och får liksom upp ögonen för att det ser ut annorlunda i världen och att man kan lära sig av det och kanske hjälpa till och sånt".

6.4 Jenny

Jennys föräldrar läser Dagens Nyheter och tittar på nyhetssändningar varje dag. Hon beskriver sin egen nyhetskonsumtion som "mm, jag brukar kolla [på nyhetssändningar], det beror på. Ibland pluggar jag då, eller ibland så sitter jag med dem och kollar. Men sen på mornarna brukar jag läsa tidningen". Det är framför allt Stockholms-delen i Dagens Nyheter som hon läser på mornarna "...för att det är bra nyheter. Eller det är så här, det är inte så jättemycket utan det är mest så här kolla på bilder, alltså jag orkar ju inte läsa ledarartiklarna på morgonen, alltså det är inte kul. Så jag tycker DN Stockholm är lite så här, det är lite lätta nyheter. Och det är så här, det är enkelt att ta in typ". På helgerna läser hon ibland andra delar av Dagens Nyheter men hon använder sig framför allt av Aftonbladet och Expressen för att ta del av nyheter vilket hon förklarar på följande sätt: "Ja men om det berör Stockholm, då är Expressen och Aftonbladet ganska bra. Men om man vill ha en större bild, då går jag till typ större medier som typ DN för de rapporterar mer om sånt".

Vidare använder hon sig ibland av The Guardian för att "jag vet att pappa brukar snacka mycket om The Guardian och ba du borde läsa det här [Jenny], och det här och det här, så ibland har jag ju läst därifrån, men jag använder mig mest av svenska medier". Hon förklarar att nyhetskonsumtion är viktigt därför att "...alltså man måste ju ha koll på läget typ, och vad som händer. Det ger ju mycket att liksom veta". Det som är viktigt för Jenny när hon väljer nyhetskälla är "att det ska vara enkelt att läsa. Det ska inte vara snack om annat typ, utan det ska vara direkt på så man får veta vad som har hänt. Det ska inte vara så här att de bara skriver

för att skriva, utan jag vill liksom ha nyheterna direkt”. De nyhetskällor som hon anser vara mest trovärdiga är SVT, Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Det som hon menar gör dessa källor trovärdiga är ”att de är etablerade, och man vet vilka de är och SVT är ju skattepengar¹⁸, så de borde ju skriva bra saker, och att de är etablerade. Det är typ det. Att man vet vilka de är och att de har funnits länge”. Vidare spenderar hon ”kanske fyra timmar” per dag på sociala medier, men det är framför allt för att ha kontakt med vänner och familj, även om hon följer ”...matkonton som har god mat typ”...då hon har ett intresse för mat.

Jenny förklarar sina föräldrars politiska intresse som att de ”...pratar mycket om politik för de jobbar ju mycket med politiken. Det är ju det enda de pratar om hemma (skrattar). Så att ja, de är väl intresserade av det”. Hon tycker själv att politik är ”jättespännande” vilket hon tror beror på att ”det enda [hennes föräldrar] pratar om är jobbet vid middagsbordet, så då hör man ju liksom allt. Alltså det är ju mest politik de pratar om då. Så alltså jag har ju alltid så här hört det, liksom hela tiden...”. Med andra ord har politik präglat Jennys uppväxt vilket hon förklarar tydligt.

6.5 Amanda

Amanda beskriver sina föräldrars nyhetskonsumtion som att ”min mamma och pappa har typ tv:n på hela tiden. Så att nyheter kommer på hela tiden, eller rätt ofta” och hennes förälder som hon bor med tittar på ”antingen ettan eller fyran”. Själv sitter hon med och tittar ”nån gång i månaden. Alltså det är väldigt sällan faktiskt”. Vidare menar hon på att ”Jag är ganska dålig på att [läsa Aftonbladet, DN eller andra nyhetstidningar] (skrattar)”. Sätillvida vänder Amanda sig inte till de traditionella medierna för att ta del av nyheter utan det är framför allt sociala medier, som hon använder sig av ”väldigt mycket”. Framför allt använder hon sig av YouTube men även Facebook och Snapchat. På YouTube följer hon en amerikansk ”nyhetskanal” som inte drivs av något etablerat nyhetsbolag där ”[YouTubaren] presenterar nyheter på ett väldigt objektivt sätt och sen ibland kan [hen] kasta in sina åsikter och liksom uttrycka vad [hen] tycker och så”. Det är framför allt via den här YouTube-kanalen som Amanda får reda på sådant som händer i världen. Användandet av Facebook är framför allt för att kommunicera med familj och vänner ”...men sen när man scrollar så kan man ju se på nyheter och såna grejer”.

¹⁸ Förtydligande: SVT finansieras av tv- och radioavgiften.

I viss mån tar hon del av nyheter på Snapchat ”där man kan se typ The Daily Mail...Och då brukar jag gå in dit och titta lite, men det är inte alltid den mest trovärdiga källan”. Det kan även hända att hon ”hamnar på CNN, DN eller Expressen” om någonting särskilt händer i världen som hon vill få reda på mer om. Således är det framför allt via sociala medier, och inte de traditionella medierna som Amanda tar del av nyheter. Vidare anser hon att SVT är den mest trovärdiga källan när det kommer till tv, och Aftonbladet bland tidningarna ”...för de säger också mest när det är typ tidningar” samt att ”...alltså jag har ju typ fått det i min hjärna att Aftonbladet är ju trovärdig och Metro är lite mindre trovärdig. Jag vet inte riktigt varför jag tycker så, det har bara blivit så att jag tycker så”. Därutöver menar hon på att det som gör en källa trovärdig är om hon ”...känner till källan sen tidigare. Jag har vuxit upp mer med Aftonbladet, men inte så mycket CNN eller The Daily Mail. Då känner jag typ att Aftonbladet är mer trovärdigt bara för att jag känner till den källan...”. Även om de inte haft Aftonbladet hemma, utan ”mer typ Dagens Nyheter” så menar hon på ”...att man sett rubriker på lite så här olika butiker liksom”. Vidare förklarar hon hur hon förhåller sig till länkar som delas på till exempel Facebook:

...om det typ har varit nån som delar en Daily Mail-artikel, då skulle man känna att det här är kanske inte den mest trovärdiga källan. Och det kan bero på att för att de pratar om väldigt mycket. De pratar om allt från Kylie Jenners hår, vilket är det bästa som kan hända, men även lite större grejer som lite olika terrorattentat och så där. Men om de säger att typ det här har hänt i världen och så har man aldrig hört om det förut, då kanske det blir lite så här, är det här det mest trovärdiga?

Igenkänningsfaktorn är således betydande för hur tillförlitlig Amanda upplever en källa. Vidare menar hon att hon ”inte granskar källor, men det kan ju vara så här småsaker som typ att länkarna inte funkar på hemsidan som gör att den här källan inte känns så här supertrovärdig”. På frågan om hon anser att det är viktigt att hålla sig uppdaterad om sådant som händer i Sverige och världen så svarar hon att ”alltså det är jätteviktigt att göra det. Men sen om jag gör det är en annan fråga. Jag tycker att det är viktigt att veta vad som händer i världen, och det är liksom så här, det är bra att veta vad som händer, ja. Så det är viktigt”.

Vidare anser inte Amanda att hennes föräldrar är politiskt intresserade, men att föräldern som hon bor med ”har starkast politiska åsikter och då är det mest för att [hen] liksom tycker om att se hur, om det här partiet skulle vara själv, om de skulle styra Sverige, hur skulle det se ut då liksom”. De pratar om detta emellanåt i hemmet och hennes reaktion på detta ”...beror på vilket humör jag är på, antingen kan det vara så här yes toppen, nu får jag A i samhällskunskap, men

annars kan det vara så här men tyst jag frågade inte dig liksom”. Samtidigt förklarar Amanda att hennes politiska intresse framför allt influerats av föräldern som hon bor med i och med att hon själv tycker att ”...det är väldigt intressant att se hur olika partier liksom vill att Sverige ska se ut...”, som alltså är väldigt likt föräldrarnas politiska intresse. Hon har även en del vänner som hon framför allt lärt känna på gymnasiet, men samtidigt menar hon att ”mina kompisar har nog inte påverkat [mitt politiska intresse] så mycket, men min [förälder] har definitivt påverkat det...”. Samtidigt intresserar hon sig särskilt för jämlikhet ”...vare sig det är liksom att kvinnor ska få lika mycket lön som män eller om det är liksom att det fortfarande finns rasism i vår värld”

6.6 Jasmin

Jasmin ”kollar inte på tv, alltså på nyheter, men jag läser Aftonbladet så jag har ju appen i mobilen. Så jag brukar alltid läsa liksom, jättemycket”. Hon läser även lokaltidningen Mitt i som kommer hem till henne vilket hon förklarar som att hon ”...gillar att läsa tidningar”, men i regel är det dessa två, Aftonbladet och Mitt i, som hon läser. En av hennes föräldrar tittar ”jättemycket” på tv-nyheter, då framför allt på en utländsk nyhetskanal som sänder på föräldrarnas modersmål. Sedan hennes föräldrar flyttade isär tittar Jasmin själv inte lika mycket på tv då hon inte träffar föräldern så ofta, utan det är framför allt nämnda tidningar som hon läser. Jasmin använder även sociala medier som Snapchat, Kik och Instagram för att kommunicera med sina vänner, hon har ingen användare på Facebook. Vidare menar Jasmin på att hon även tar del av en del nyheter på Instagram då hon ”...följer ju alla möjliga människor, och de postar olika grejer. Så jag kan säga att jag också får nyheter därifrån också”. Dessa Instagram-konton som publicerar nyheter är ”baserade i mellanöstern, så det är jättebra. För i Sverige har man inte riktigt koll vad som händer där”. På detta medium är det framför allt ”feministiska sidor” hon följer som publicerar nyheter då hon anser att ”det är mycket viktigt”, samtidigt som hon förklarar hur hon ”...har ju mycket koppling till mellanöstern, alltså jag är född i Sverige, jag är svensk, men jag är så påverkad av denna kultur och det är så här, kvinnor har inga rättigheter där. Så jag följer såna sidor som kritiserar hur det är i mellanöstern. Jag tycker det är jättejätte viktigt”. Därutöver menar Jasmin att hon följer dessa feministiska Instagram-konton för att hon ”...tycker att man borde ha mer koll på vad som händer [i mellanöstern]. För alltså, feminism i Europa, den tycker jag lägger energi på sånt som är lite onödigt. [I mellanöstern] har kvinnorna det mycket jobbigare liksom. Man borde liksom vända sig mot dem. De behöver hjälp”. En annan faktor som bidragit till varför Jasmin följer just dessa

konton är att många av dem "...är bra på att skriva, att uttrycka sig. Det gillar jag. Det lockar mig. Det behöver inte vara en feministisk sida...men så länge personen är bra på att skriva så tycker jag om det". Hon började följa dessa sidor efter att de kommit upp i sökfältet på Instagram, och när hon tyckte att innehållet var intressant så började hon följa dem. Alltså är Instagram ett viktigt medium för Jasmins nyhetskonsumtion som hon använder för att ta reda på sånt som händer i andra världen, framför allt i mellanöstern.

Som tidigare nämnt använder Jasmin även "...Aftonbladet, DN och såna här grejer..." och då i synnerhet för att ta del av information om Sverige. Hon beskriver hur hon använder Aftonbladet som att "...alltså jag laddade ner deras app...det är bara mycket lättare. Det kommer bara upp en nyhet och då läser jag det. Så enkelt är det liksom. Jag tänker inte så mycket på det". Nyheterna som hon tar del av i Aftonbladet får hon framför allt via notiser i telefonen för att hon "är van vid det här", men hon läser även lokaltidningen Mitt i då hon "...gillar att göra det. För enda sedan jag var liten har jag typ velat bli bättre på att läsa, så jag tyckte om att läsa nyheter i tidningarna". För det mesta läser hon dock Aftonbladet även om "...jättemånga säger att Aftonbladet är dåligt, men vadå dåligt. Allt de skriver, skriver ju även DN. Det är ingen skillnad tycker jag för jag brukar också läsa i DN och det är inte direkt någon stor skillnad". De faktorer som påverkar hur trovärdig Jasmin upplever en källa är "...om personen som skrivit källan försöker vara så objektiv som möjligt" även om hon anser att "...man kan ju inte vara neutral...". En viktig faktor som gör att hon inte tror på en källa är till exempel "...om bara den här tidningen har publicerat den här nyheten, och ingen annan, och det verkar konstigt". På frågan om vilken källa hon anser vara mest trovärdig svarar hon att "[hon] inte har tänkt på det. Alltså jag har faktiskt inte tänkt på det. Jag vet inte. Jag kan inte svara på det".

Föräldern som Jasmin bor med är inte intresserad av politik för att "...[hen] får ont i huvudet av politik helt enkelt" och är inte särskilt intresserad av nyheter. Föräldern som hon inte bor med är dock nyhetsintresserad som tidigare nämnt men även "jättemycket" intresserad av politik, "[hen] är ju så här aaaaah (galen i), politik". Jasmin själv "gillar" politik även om hon och hennes förälder inte har "samma tankar när det gäller politik" då de "alltid brukar bråka med varandra när vi diskuterar [politik]". Hon anser att politik är viktigt och intressant "...eftersom det styr vår värld. Alltså allt är nästan politik. Även religion har liksom blandats med politik. Det är ju fel, men det är ju så nu. Klart det är jätteviktigt tycker jag". Jasmin

intresserar sig särskilt för feminism, demokratisering av mellanöstern samt religion vilka samtliga belyses i ett längre resonemang av henne:

Alltså demokrati i mellanöstern saknas. Alltså jag stör mig på det verkligen. Mm, och nu helt plötsligt så märker jag att i Europa, jag vet inte om du har hört det här, men att i EU-lagen så är det nästan okej att säga att typ så här att om jag söker jobb, då kan företagen säga ja men vi vill inte ha nån som bär slöja. Och det är okej, det räknas inte som diskriminering. Och då tänker jag så här men vad är liksom...vad är min frihet? Det här kommer skapa problem. Och då jämför jag det här med mellanöstern. Där är det inte heller så mycket demokrati, och en kvinna som inte bär slöja där är inte, de respekterar inte henne så mycket. Och här är det, en kvinna som bär en slöja, de respekterar inte henne så mycket heller. Så det blir ju så här, ja men vad är skillnaden då. Förstår du vad jag menar?

Således är Jasmin tydligt politisk intresserad i allmänhet, och för frågor gällande feminism, demokrati i mellanöstern och religion i synnerhet. Slutligen menar hon att det är viktigt att ta del av nyheter för att hon "...måste ha koll, för det första vad mitt land behöver, sen ska jag hålla koll på vad hela världen behöver. Så jag har koll på vad mitt land behöver, sen har jag så klart koll på vad de andra behöver. Det är mycket, mycket viktigt".

7. Analys

I denna del kommer analysen av materialet att presenteras. Analysen av materialet utgår i den tidigare forskningen och de teoretiska utgångspunkterna för att besvara studiens frågeställningar genom att förbinda resultat med teori. Analysen delas upp i olika rubriker utifrån teman som behandlar de olika frågeställningarna. I synnerhet kommer resultatet diskuteras generellt utifrån de teoretiska utgångspunkterna med hänvisningar till specifika exempel och utdrag ur resultatet som belyser intressanta aspekter och kan gynnas av fördjupning i analysen.

7.1 Gymnasieungdomars nyhetsintresse

En återkommande faktor som den tidigare forskningen identifierat som signifikant för att förklara nyhetsintresse och nyhetskonsumtion är individens politiska intresse (Delli Carpini & Keeter 1996; Arkhede & Ohlsson 2015). Detta framstår som signifikant i resultatet hos både gymnasieungdomarna och deras föräldrar. De föräldrar som har ett tydligt politiskt intresse tenderar att konsumera mer nyheter än de föräldrar som har ett mindre politiskt intresse. Ungdomarnas politiska intresse är sedermera en reflektion av deras föräldrars intresse för

politiken, det vill säga att de som är mest politiskt intresserade bland ungdomarna har också politiskt intresserade föräldrar. De gymnasieungdomar i studien som använder sig av mest nyhetsmedier är i regel politiskt intresserade, och har föräldrar som är intresserade av politiken och konsumerar en stor mängd nyheter, det enda undantaget i studien är Saga vars föräldrar konsumerar nyheter dagligen, medan hon själv gör det varannan dag. Detta kan förklaras utifrån att hon utövar en sport på hög nivå flera eftermiddagar och kvällar i veckan och därför inte har samma möjlighet att ta del av nyhetsflöden.

Politiskt intresse är således en faktor som kan identifieras för att förklara intresset för att ta del av nyheter. Som resultatet visar så är gymnasieungdomarnas intresse för politik är någonting som överförs till dem från deras föräldrar och kan på så sätt ses som en socialiseringsprocess där de fostras till ett politiskt intresse. Denna socialisering har sedermera skapat behov av politisk information hos ungdomarna, vilka deras nyhetskonsumtion syftar till att tillfredsställa. Ett ord som återkommer bland ungdomarna som förklaring för varför det är viktigt att ta del av nyheter är för att ha ”koll”. Att ha koll kan härledas till användningsteorin då att ha koll kan ses som ett behov av att ta del av information om samhället och världen, vilket är ett av de behov som teorin tidigt identifierade som centralt för att förstå publikens användning och val av specifika medier. Dessa behov skapar i sin tur ett intresse för att ta del av information om det som händer i samhället och världen, och det är genom nyhetskonsumtion som behoven tillgodoses.

Att ett större politiskt intresse stipulerar högre nyhetskonsumtion kan alltså förklaras genom att behoven av nyhetsinformation är större hos de som är mer politiskt intresserade, och att mer nyhetskonsumtion krävs för att mätta dessa behov än de som har ett mindre politiskt intresse. Detta framgår inte minst hos Amanda och hennes föräldrar där nyhetsanvändningen är mindre rituell och där hennes föräldrar använder tv:n mycket och då kommer nyheter på ”hela tiden, eller rätt ofta”. Konsumtionen av nyheter kan i det fallet bero på andra behov än just det för information, så som behovet av diversion eller förströelse om det är tv:ns användning snarare än själva programinnehållet som är centralt vid valet av medium. Nyhetstörstarna kräver alltså en större mängd nyheter för att släcka deras törst. Vidare förklarar Maximilian att nyhetsrapportering är viktigt då det ger honom en möjlighet att ”...[själv] uppleva det”, det vill säga att nyheter möjliggör det för honom att vara där, vilket är ett behov som Sundar & Limperos (2013) menar på uppkommit och kan tillfredsställas på internet 2.0. Således påverkar individens behov deras nyhetsintresse och nyhetskonsumtion i hög grad, ett behov som skapats

genom en socialiseringsprocess där föräldrarna överfört sina egna behov av politisk information på gymnasieungdomarna.

Det är intressant att belysa att vänner och socialt umgänge har en mindre betydande roll för intresset för nyheter, och förklaringarna till det kan vara flera. Möjligen är det så att nyhetskonsumtion och diskussion är någonting som begränsas till hemmet, och att bland de sociala umgängen så diskuteras sådant som förenar dem och att umgänget tillfredsställer andra behov än just behovet av information. Därtill är det intressant att poängtera att föräldrarnas kulturella eller ekonomiska kapital har liten, om någon effekt på politiskt intresse och nyhetskonsumtion hos de intervjuade varpå dessa faktorer blir otillräckliga för att förklara nyhetsintresse. Analysen identifierar snarare politiskt intresse och behov som viktiga faktorer som kan förklara gymnasieungdomars nyhetsintresse och nyhetskonsumtion.

7.2 Gymnasieungdomars nyhetskällor

I detta kapitel kommer de nyhetskällor som gymnasieungdomarna använder, samt det som påverkar detta val att analyseras. Den källa som används mest är Aftonbladet, vilket är följande resultat som Arkhede & Ohlssons (2015) kvantitativa studie visade på. Några av de förklaringar som gymnasieungdomarna gav till deras val av Aftonbladet som nyhetsmedium var att den upplevdes som lättillgänglig, lätt att skumma igenom och ta in. Dessa förklaringar kan förklaras utifrån de behov som gymnasieungdomarna har. Deras val av Aftonbladet som nyhetskälla kan motiveras av att tidningen tillfredsställer deras behov av nyheter som är lättillgängliga och är enkla att bearbeta och enkla att ta in. Därutöver beskriver även Maximilian och Jenny att de läser DN och SvD vid sidan om Aftonbladet när de upplever att de vill ha en större bild eller fördjupa sig i nyheter. De använder dessa källor i mindre utsträckning och därför kan deras behov av fördjupning ses som mindre än att ha "koll" på det som händer i samhället vilket Aftonbladet tillfredsställer i högre grad än morgontidningarna. Om de hade haft ett större behov av att fördjupa sig i nyheter hade de rimligen brukat DN eller SvD mer för att säkerställa att detta behov tillfredsställs. Det förefaller dock som intressant att behovet av att ha koll är viktigare än fördjupningen av innehållet. Detta kan bero på att unga idag befinner sig i ett multimedialt samhälle och att de på så sätt skapat en vana av att ta del av en stor mängd information på begränsad tid, och följaktligen kan ett behov av att skumma igenom innehåll för att ha "koll" på vad som publiceras på Instagram, Snapchat, Facebook, Twitter och andra sociala medier men även nyhetssajter utvecklats. Fördjupning och betydande uppmärksamhet

till all information som finns tillgänglig på internet och inte minst sociala medier är helt enkelt inte möjligt, och därför kan ett behov av att ”ha koll” vara större än att veta mycket om lite, varpå det senare möjliggörs via fördjupning.

Därtill använder Helena och Jasmin sig till stor del av sociala medier för sin nyhetskonsumtion. Det som de båda har gemensamt är att de är intresserade av en eller flera specifika politiska frågor, varav jämställdhet är en politisk fråga som de har ett gemensamt intresse för. Helena följer ”näaktivister” på Twitter, medan Jasmin följer feministiska konton baserade i mellanöstern på Instagram där de båda tar del av politisk information om just jämställdhet. Denna konsumtion kan förklaras av att deras behov av information gällande denna specifika politiska fråga inte tillfredsställs via de traditionella medierna då de framför allt publicerar allmän information om sådant som händer i samhället och världen. Därför behöver de vända sig till andra medier för att tillgodose detta behov som inte tillfredsställs av de traditionella medierna vilket kan förstås utifrån förväntan-värde modellen som visar på att när ett behov inte tillfredsställs så väljer publiken andra medier (Palmgreen & Rayburn 1985, i McQuail 2010, s. 426), vilket Helena och Jasmin indikerar när de vänder sig till sociala medier vid sidan om användningen av Aftonbladet. Tidigare kunde detta innebära köpandet av en annan tidning eller byte av tv-kanal, men i detta fall handlar det om att Helena och Jasmin vänder sig till sociala medier för att säkerställa att deras behov av information om jämställdhetsfrågor uppfylls.

Detta är följande de slutsatser Marchi (2012) gjort som belyser att unga vet lite om sådant de inte är intresserade av, men fördjupar sig i innehåll som de anser vara särskilt intressant, vilket framstår som tydligt hos Helena och Jasmin som är särskilt intresserade av jämställdhetsfrågor. Vidare kan deras användande även anknytas till Delli Carpini & Keeter (1996) som förklarar hur vissa grupper har bättre kunskap om sådant som påverkar dem i högre grad än andra, så som att svarta har bättre kunskaper än vita gällande dödsstraff och att kvinnor och män har motsvarande kunskaper gällande abortfrågor. Frågor som människor upplever påverkar dem särskilt kan följaktligen bidra till att skapa ett ökat behov av att ta del av information om dessa frågor. Deras gemensamma intresse för jämställdhetsfrågor och Jasmins intresse för mellanöstern och religion kan delvis förklaras av att det är frågor som de möjligen anser beröra dem särskilt och på så sätt kan deras användande av alternativa nyhetskällor skapa förutsättningar för större kunskap om de frågor som de är särskilt intresserade av, än de som endast använder sig av traditionella medier. Detta blir särskilt tydligt hos Jasmins som beskriver

hur ”...allt är nästan politik”, vilket kan förstås utifrån att hon upplever att religion har blandats med politik, och som kvinna och muslim upplever hon ett dubbelt förtryck vilket hon beskriver:

...Och då tänker jag så här men vad är liksom...vad är min frihet? Det här kommer skapa problem. Och då jämför jag det här med mellanöstern. Där är det inte heller så mycket demokrati, och en kvinna som inte bär slöja där är inte, de respekterar inte henne så mycket. Och här är det, en kvinna som bär en slöja, de respekterar inte henne så mycket heller.

Jasmin beskriver hennes användande av slöja och hur hon upplever att hon diskrimineras utifrån sin dualistiska identitet som kvinna och muslim. Detta kan därför förklara varför hon vänder sig specifika Instagram-konton som drivs av feminister baserade i mellanöstern då ”...feminism i Europa, den tycker jag lägger energi på sånt som är lite onödigt. [I mellanöstern] har kvinnorna det mycket jobbigare”. Hennes val av nyhetskälla kan därför ses som en följd av att hon har ett behov av att följa feminism i mellanöstern, vilken hon har sympati med som hon förklarar i föregående citat.

Amanda är den enda av intervjupersonerna som inte tar del av nyheter på de traditionella medierna. Som tidigare nämnt är det framför allt YouTube, men även Snapchat som hon vänder sig till för att ta del av information om politik och samhälle. Detta kan förklaras utifrån att hon har ett mindre behov av att ta del av nyhetsinformation. Kanalen på YouTube som hon vänder sig till publicerar dagligen innehåll om virala nyheter, vilket kan omfatta politik men begränsas inte till det. Detta kan indikera på att hon har ett lika stort, eller större behov av underhållning än information, vilka när de kombineras beskrivs som infotainment¹⁹ och kan anknytas till det som Marchi (2012) benämner som ”fake news”, dvs. politisk satir och humor. Nyhetsintresse kan som bekant härledas till behov som socialiserats av föräldrarna, och en av Amandas föräldrar är intresserad av partipolitik men inte av politik i allmänhet. Detta kan således förklara varför Amanda inte har ett märkbart behov av att ta del av politisk information.

Följaktligen har resultatet och analysen visat på att den nyhetskälla som gymnasieungdomarna i studien vänder sig till i högst utsträckning är Aftonbladet, vilket kan förklaras utifrån att källan tillfredsställer deras behov av lättillgänglig information och att dess nyheter är enkla att ta in. Därtill används även andra medier som källor till information för att tillfredsställa behov som

¹⁹ Från engelskans information och entertainment. Att presentera information på ett underhållande, snarare än sakligt vis

inte tillgodoses hos Aftonbladet så som fördjupning och mer information om specifika politiska frågor, i synnerhet jämställdhetsfrågor. Återigen kan det symboliska och kulturella kapitalet inte förklara gymnasieungdomars användande av nyhetskällor, då behov framstår som en mer signifikant förklaring till ungdomars handlande vid val av nyhetskällor. Det kulturella och symboliska kapitalet blir dock betydelsefullt för att förklara de nyhetskällor som gymnasieungdomar anser vara mest trovärdiga vilket kommer att analyseras i nästa avsnitt.

7.3 Nyhetskällors trovärdighet

De tidigare avsnitten i analysen har behandlat ungdomarnas nyhetsintresse och de medier som de använder för att ta del av nyheter och synliggjort hur behov kan förklara så väl nyhetsintresse som val av medier. Denna del syftar till att behandla de nyhetskällor som gymnasieungdomarna anser vara mest trovärdiga, samt de faktorer som de anser gör dessa källor trovärdiga.

Som studiens resultat tidigare påvisat använder de flesta gymnasieungdomar sig av Aftonbladet för att ta del av nyheter, även om andra källor används vid sidan av för fördjupning. Detta innebär dock inte att det är just Aftonbladet som de anser vara den mest trovärdiga. Resultatet ger snarare en annan bild. Fyra av de intervjuade anser att SVT är den mest trovärdiga nyhetskällan, åtminstone när det kommer till tv-nyheter, medan Aftonbladet och DN ses som mest trovärdiga av tre personer vardera. Att SVT ses som mest trovärdig är i linje med den senaste rapporten om det svenska folkets förtroende för medier, institutioner, företag och politiska partier (Medieakademin 2017) där Sveriges Radio och SVT tillskrivs störst förtroende, följt av DN som åtnjuter högst förtroende bland dagspressen. Aftonbladet har minst förtroende av de medier som gymnasieungdomarna anser vara trovärdiga, 30 procent lägre än DN (Medieakademin 2017).

Det som konstituerar en trovärdig källa för de intervjuade är att den är ”objektiv”, att den använder andra trovärdiga källor samt dess rykte. Maximilian anser till exempel att en bra källa har en viss ”renommé”, vilket kan härledas till symboliskt kapital då renommé är någonting som kännetecknar det symboliska kapitalet. Därutöver betonar Jenny att för att en källa ska ses som trovärdig är det viktigt att den är etablerad och att ”de har funnits länge”. Hon anser att DN är den mest trovärdiga källan, även om till exempel Aftonbladet både kan ses som etablerad och dessutom grundades innan DN. Detta antyder att hon implicit är medveten om att DN är mer konsekrerad, vilket hon rimligen fått av sina föräldrar som använder DN som deras primära

nyhetskälla. Deras kulturella kapital har således i viss mån överförts på henne. Amanda anser att Aftonbladet är den mest trovärdiga källan ”för [den] säger mest”, och hon menar på att hon växt upp med den och sett rubriker, igenkänningsfaktorn är således viktig för henne när det kommer till hennes förtroende till medierna. För Amanda är källans symboliska kapital inte viktigt för hennes förtroende för den, möjligen för att hon inte är medveten om vilken nyhetskälla som är mest konsekurerad och har högst förtroende, och följaktligen bäst rykte, då hon inte fått med det hemifrån i kontrast till Jenny.

Det är synnerligen intressant att det finns en diskrepans mellan de källor som gymnasieeleverna anser vara mest trovärdiga o ena sidan, och de nyhetskällor som de använder o andra sidan. Detta kan förklaras utifrån symboliskt och kulturellt kapital. SVT och DN tillskrivs högst förtroende bland medierna av allmänheten och ges således auktoritet, vilket kan ses som en konsekration av dessa medier. Följaktligen erhåller de ett betydande symboliskt kapital. Denna konsekration kan ställas till kontrast till Aftonbladet som endast ses som trovärdig av 14 procent av befolkningen (Medieakademin 2017). Visserligen kan Aftonbladet tillskrivas ett relationellt symboliskt kapital i förhållande till mindre konsekurerade nyhetskällor, men skillnaden mellan exempelvis Aftonbladet och DN är att den förra inte erkänns av breda grupper och därför inte tillskrivs auktoritet. Detta indikerar att de individer som har förtroende, och således preferens, för DN har ett högre kulturellt kapital än de som har större tillit till Aftonbladet. Det som förenar de två informanter som anser att Aftonbladet är den mest trovärdiga källan är att de inte har någon förälder som konsumerar DN eller SVT, och således inte innehar ett betydande kulturellt kapital gällande nyhetskonsumtion. Detta får som konsekvens att det habitus som barnen till dessa föräldrar utvecklar omfattar ett lägre kulturellt kapital än de ungdomar som tillskriver DN och SVT störst förtroende bland medierna. De har alltså inte ärvt ett signifikant kulturellt kapital från sina föräldrar.

Det som även är intressant i sammanhanget är att de tre intervjuade som har en eller två föräldrar födda utomlands inte anser att DN eller SVT är mest trovärdiga. Två av dem, Amanda och Helena anser att Aftonbladet är mest trovärdig, medan Jasmin erkänner att hon inte vet vilken som är mest trovärdig. Hon förklarar dock att ”allt [Aftonbladet] skriver, skriver ju även DN. Det är ingen skillnad tycker jag för jag brukar också läsa i DN och det är inte direkt nån stor skillnad”. På ett liknande sätt menar Helena att även om hon anser att Aftonbladet är den mest trovärdiga nyhetskällan så menar hon att ”...det inte finns riktigt någon helt pålitlig [källa]” då Aftonbladet ”är lite åt vänstersidan”. Detta indikerar att Helena och Jasmin har mindre

förtroende till de traditionella medierna än de andra intervjupersonerna, vilket i någon mån kan bero på att deras behov av nyhetsinformation inte tillfredsställs av dem.

I Helena och Jasmins fall konsumerar föräldern som är född utomlands nyheter dagligen, men på utländska tv-kanaler som sänder på föräldrarnas modersmål. Dessa nyhetskanaler kan möjligen vara konsekrerade i födelselandet, men erkänns inte något renommé eller auktoritet i det svenska samhället. Detta kan förklaras utifrån att det betydelsefulla symboliska kapitalet antingen erkänns av mindre grupper i samhället som besitter makt eller av breda grupper i allmänhet, och att det symboliska kapitalet på så sätt är normativt. Det är dock viktigt att poängtera att konsumtionen av utländska medier kan indikera ett kulturellt kapital, men det förutsätter att de erkänns av en bred uppslutning människor i samhället varpå utländska nyhetsmedier som publicerar innehåll på till exempel engelska rimligen enklare konsekreras än nyhetsbyråer som förmedlar innehåll på ett språk som talas och förstås i mindre utsträckning i samhället. I och med att dessa föräldrar brukar svenska medier i mindre grad än de andra föräldrarna socialiseras inte deras barn in till det som anses vara kultiverat i Sverige, varpå de har högre förtroende för en av de källor som tillskrivs minst symboliskt kapital. På så sätt uppstår en klyfta i det kulturella kapitalet mellan de som har två stycken föräldrar som är födda i Sverige och de som inte har det. Skillnaden mellan dessa två grupper kan således förklaras av att de som anser att DN är mest trovärdig är att de är medvetna om vilken tidning som har högst symboliskt kapital, även om båda i stor grad använder sig av samma medier. Maximilian exemplifierar detta tydligt när han uttrycker att ”tyvärr läser jag nog Aftonbladet mest”, då han är medveten om att denna har ett mindre symboliskt kapital. Detta kan kopplas till det kulturella kapital som han i sin tur fått med sig från sina föräldrar som i större grad konsumerar DN än andra dagstidningar.

Studiens resultat konstaterar att de unga som intervjuats i undersökningen i flera fall har förtroende för medier som de trots allt inte använder sig utav mest, vilket är ett intressant resultat i sig. I analysen har deras förtroende för medierna undersökts utifrån symboliskt och kulturellt kapital vilket kan förklara denna diskrepans mellan konsumtion av nyhetsmedier och förtroendet för dessa. Detta kan vidare förklaras utifrån skillnader i habitus, dvs. elevernas ”förmåga att spela [det sociala] spelet...” (Broady 1990, s. 230–231). De elever som använder sig av Aftonbladet men är medvetna om att SVT eller DN är mer konsekrerade har således större förmåga att röra sig i dessa rum, vilket de inte minst indikerar i deras olika förhållningssätt när de använder sig av en kvällstidning eller morgontidning. Denna

medvetenhet blir inte minst tydlig hos Maximilian när han betonar att han ”tyvärr” använder Aftonbladet mest. Något liknande uttryck görs exempelvis inte av Jasmin eller Helena, vilket kan förklaras utifrån deras habitus och mindre förmåga att spela det sociala spelet. Vidare beskriver Jasmin att ”...jättemånga säger att Aftonbladet är dåligt, men vadå dåligt. Allt de skriver, skriver ju även DN. Det är ingen skillnad tycker jag för jag brukar också läsa i DN och det är inte direkt nån stor skillnad”. Detta visar på att hon inte förhåller sig annorlunda till Aftonbladet och Dagens Nyheter så som exempelvis Maxilian och Saga gör.

De gymnasieungdomar som ärvt ett mer signifikant kulturellt kapital, har ett mer kultiverat habitus och har ett större förtroende till SVT, DN och SvD även om de använder andra nyhetskällor i större utsträckning. De ungdomar i studien som anser att Aftonbladet är den mest trovärdiga källan, har till skillnad från de andra informanterna inte ärvt något betydande kulturellt kapital just i form av nyhetskonsumention varpå skillnader i kulturellt kapital och förmåga att spela det sociala spelet kan förklara vilka källor som anses vara mest trovärdiga.

8. Slutdiskussion

Syftet med studien var att skapa meningsfull kunskap om ungas nyhetsintresse, nyhetskonsumention och förtroende för nyhetsmedierna. Studien påvisar i led med tidigare forskning (Prior 2007; Arkhede & Ohlsson 2015) att nyhetsintresse till stor del kan förklaras av politiskt intresse varpå detta fick en betydelsefull för analysen av informanternas nyhetsintresse och nyhetskonsumention. Det politiska intresset har deltagarna i studien ärvt från sina föräldrar. Detta intresse för det politiska livet har sedermera fostrat ett behov hos dem som, nyhetsintresset vilket tillfredsställs genom nyhetskonsumentionen. Därtill kan användningsteorin och förväntan-värde modellen förklara valet av nyhetskälla. Aftonbladet, vilket är den nyhetskälla som väljs oftast, ämnar tillgodose behov av lättillgänglig information och enkel läsning som de tillfrågade i intervjuerna upplever, och just att Aftonbladet är den nyhetskälla som unga använder sig av mest är någonting som Arkhede & Ohlsson (2015) tidigare påvisat.

Valet av alternativa nyhetskällor så som sociala medier kan vidare ses som en konsekvens av att traditionella medier inte tillfredsställer det behov om information gällande specifika politiska frågor som jämställdhet och religion varpå de söker de sig till källor som tillfredsställer dessa, vilka finns på sociala medier. Detta kan kopplas till Delli Carpini & Keeter (1996) resonemang om att grupper som upplever att vissa politiska frågor påverkar dem särskilt har

större kunskap om dessa. Vidare har Marchi (2012) belyst att unga vet lite om, dvs. har koll på sådant som de inte är intresserade av men eftersöker mer information om sådant som sågs som särskilt intressant. Detta påvisar Jasmin och Helena som hade ett särskilt intresse för jämställdhet och konsumerade information om jämställdhetsfrågor på sociala medier, utöver deras ordinära nyhetskonsumtion. Vidare kan förtroendet för olika nyhetsmedier förklaras utifrån habitus, i synnerhet det kulturella kapitalet som informanterna i studien ärvt av sina föräldrar. Detta habitus visar på att de med en större volym kulturellt kapital har större förtroende för media som tillskrivs ett större symboliskt kapital än de som har en mindre volym kulturellt kapital. Även om kulturellt kapital inte har någon inverkan på den primära nyhetskonsumtionen, så kan det kulturella kapitalet förklara skillnader i förtroendet till olika nyhetskällor. Följaktligen har studien uppnått dess syfte att generera kunskap om faktorer som påverkar så väl nyhetsintresse och nyhetskonsumtion som förtroende för nyhetsmedier.

Den faktor som är återkommande i studiens resultat och analys är den centrala roll som föräldrar spelar för nyhetsintresse, nyhetskonsumtion och förtroende för medierna. I denna studie har alla intervjuade åtminstone en förälder som är åtminstone något politisk intresserad, men rimligen är det inte så i alla familjer. Detta utfall kan möjligen förklaras av att informanterna studerade på det samhällsvetenskapliga eller humanistiska programmet varpå skillnad i frekvens av politiskt intresserade ungdomar möjligtvis kan finnas på de naturvetenskapliga eller yrkesförberedande programmen. Studien kan därför inte ses som representativ för alla gymnasieelever på första eller andra året av sin utbildning. Detta var dock aldrig studiens syfte, utan den ämnar snarare bidra med en pusselbit till ett komplext pussel. Följaktligen kan det dock vara intressant att replikera studien på elever som studerar på andra program för att bygga vidare på dessa kunskaper om ungas nyhetsintresse, nyhetskonsumtion och deras förtroende för medierna. Vidare genomfördes inget test av informanternas politiska kunskaper vilket gör att det är omöjligt att analysera politiska kunskaper utifrån val av nyhetskälla och således huruvida det finns ett kunskapsglapp. Framtida forskning kan därför med fördel inkorporera ett kunskapstest i en studie av liknande slag som denna för att belysa hur val av medium eventuellt påverkar politiska kunskaper. Det kan även finnas andra faktorer än de som identifierats i denna studie som kan förklara ungas nyhetsintresse, nyhetskonsumtion eller förtroende för medierna vilka denna studiens teorier inte belyser. Därav kan det finnas implikationer att angripa problemområdet med andra teorier för att på så sätt synliggöra andra faktorer som påverkar hur unga handlar i det moderna medielandskapet.

Som tidigare nämnts är det rimligt att anta att alla gymnasieungdomar inte ärver ett politiskt intresse och således ett behov av politisk information. Därför kan undervisningen i samhällskunskap syfta till att kompensera detta genom att ge elever möjlighet att ta del av politisk information för att skapa en nyfikenhet för politiken och på så sätt stimulera intresset för nyheter och utveckla förmågan att ta till sig information. Därmed kan samhällskunskapsundervisningen syfta till att säkerställa att de tre kriterierna på demokratisk kvalitet, politisk jämlikhet, effektivt deltagande och upplyst förståelse (Strömbäck 2015) uppfylls genom att inkorporera politisk information och nyheter i undervisningen just i och med att ”politisk information är för demokratisk politik vad pengar är för ekonomi: det är valutan av medborgarskap” [min övers.] (Delli Carpini & Keeter 1996, s. 8) för att på så sätt ”...utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet” (Skolverket 2011 s. 6). Skolans uppdrag är att erbjuda en likvärdig utbildning (Skolverket 2011, s. 6). Det torde därför vara ett fundament för undervisningen i samhällskunskap att ge varje elev samma förutsättningar att delta i det politiska livet, oavsett vilken familjebakgrund och habitus de har för att säkerställa att den demokratiska kvaliteten bibehålls.

9. Litteraturförteckning

9.1 Tryckta källor

Berner, Boel. Att skapa och analysera ett material: erfarenheter från fältet. I Bergman, Paavo & Olofsson, Gunnar (2005). *Samhällsvetenskapens hantverk*. Lund: Arkiv, ss. 117–146

Bourdieu, Pierre. (1993). *Kultursociologiska texter*. 4. uppl. Stockholm: B. Östlings bokförlag. Symposion

Broady, Donald (1990). *Sociologi och epistemologi: om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin = [Sociology and epistemology] : [on Pierre Bourdieu's work and the historical epistemology]*. Diss. Stockholm: HLS

Bryman, Alan (2012). *Social research methods*. 4. ed. Oxford: Oxford University Press

Dannefjord, Per. Metod och problem – en inledning till sociologisk analys. I Bergman, Paavo & Olofsson, Gunnar (2005). *Samhällsvetenskapens hantverk*. Lund: Arkiv, ss. 13–46

Delli Carpini, Michael X. & Keeter, Scott (1996). *What Americans know about politics and why it matters*. New Haven: Yale University Press

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert. (2015). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.). *Handbok i kvalitativ analys*. 2., utök. uppl. Stockholm: Liber, ss. 16–43

Franssén, Agneta. På fältet. I Bergman, Paavo & Olofsson, Gunnar (2005). *Samhällsvetenskapens hantverk*. Lund: Arkiv, ss. 47–78

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

May, Tim. (2013). *Samhällsvetenskaplig forskning*. 2., [rev. och uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

McQuail, Denis (2010). *McQuail's mass communication theory*. 6. ed. London: Sage

Prior, Markus (2007). *Post-broadcast democracy: how media choice increases inequality in political involvement and polarizes elections*. New York: Cambridge University Press

Rennstam, Jens & Wästerfors, David. (2011). Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter. (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber, ss. 194–210

Share, Jeff. (2009). *Media literacy is elementary: teaching youth to critically read and create media*. New York: Peter Lang

Skolverket. (2011). *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Stockholm: Fritzes

Strömbäck, Jesper. Demokratin och det förändrade medielandskapet: Mot ökade kunskapsklyftor och deltagande klyftor? I: Sverige 2014 års demokratiutredning (2015). *Låt fler forma framtiden!: Forskarantologi: bilaga till betänkande*. Stockholm: Wolters Kluwer, ss. 205-256

9.2 Elektroniska källor

Arkhede Sophia & Ohlsson Jonas, (2015), *Nyhetsintresse och nyhetskonsumtion*, [SOM-rapport nr 2015:33], SOM-institutet, Göteborgs Universitet

Croona, Jimmy & Leván Cathrine. (2011). *Förstagångsväljare och medier 2010: En kvantitativ studie om politisk information och unga väljare i en fragmenterad mediavärld*. Mittuniversitetet: Avdelningen för Medie- och Kommunikationsvetenskap

Holt, Kristoffer, Shehata, Adam, Strömbäck, Jesper & Ljunberg, Elisabet. (2013). Age and the effect of news media attention and social media use on political interest and participation: Do social media function as a leveller? *European Journal of Communication*, 28(1), ss. 19-34. DOI: 10.1177/0267323112465369

Marchi, Regina. (2012). With Facebook, Blogs and Fake News, Teens Reject Journalistic “Objectivity”. *Journal of Communication Inquiry*, 36(3), ss. 246–262. DOI: 10.1177/0196859912458700

Medieakademin. (2017). *Förtroendebarmeter 2017: Allmänhetens förtroende för institutioner, politiska partier, massmedier & företag*. Göteborgs universitet. [2017-05-12]

Newman, Nic. (2010) #UKelection2010, mainstream media and the role of the internet: How social and digital media affected the business of politics and journalism, Reuters Institute for the Study of Journalism

<http://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Social%20Media%20and%20the%20Election.pdf> [2017-05-15]

Statens medieråd. (2015). *Ungar och medier 2015: Fakta om barns och ungas användning och upplevelser av medier*. [2017-03-22]

Sundar, Shyam S. & Limperos, Anthony M. (2013). Uses and Grats 2.0: New Gratifications for New Media. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 57:4, 504-525, DOI: 10.1080/08838151.2013.845827

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilaga 1: Intervjuguide

A. Bakgrund och utbildningsfrågor

- Hur gammal är du?
- Var bor du?
 - Hur bor du? Lägenhet/villa/radhus?
- Vilket gymnasieprogram läser du?
- Vilken årskurs går du i?
- Har du något favoritämne i skolan?
- Tycker du att utbildning är viktigt?
 - Varför/varför inte?
- Vad vill du göra efter gymnasiet?

B. Familj och vänner

- Har du några syskon?
- Vad jobbar dina föräldrar med?
- Har någon av dina föräldrar en universitets- eller högskoleutbildning?
 - Om ja, vilken?
- Tittar dina föräldrar eller syskon på några nyhetssändningar?
- Prenumererar dina föräldrar på någon dagstidning?
 - Om ja, vilken?

C. Sociala medier

- Använder du dig av tv, tidningar eller gratistidningar?
- Använder du dig av sociala medier?
 - Om ja, vilka?
 - Vad använder du sociala medier till?
- Vad är det som gör om du följer någon på till exempel Twitter eller Facebook?
- Har de som du följer på sociala medier samma eller liknande politiska åsikter som du?
- Hur många timmar per dag spenderar du på sociala medier?

D. Politiskt intresse

- Är dina föräldrar eller syskon politiskt intresserade?
- Har du vänner som är politiskt intresserade?
- Är du intresserad av politik?
 - Om ja, finns det någon eller några specifika frågor som du brinner för?
 - Om ja, hur kom det sig att du blev politiskt intresserad?
 - Hur skulle du positionera dig på en vänster-högerskala?
 - Har du deltagit på någon demonstration?
- Hur har din familj eller vänner påverkat ditt politiska intresse och dina politiska åsikter tror du?

E. Nyhetskonsumtion

- Tycker du att det är viktigt att hålla sig uppdaterad om vad som händer i Sverige och världen?
 - Varför/varför inte?
- Vilka nyheter tycker du är mest intressant att läsa?
 - Varför?
- Hur går du tillväga för att ta reda på mer information om någonting som något som du tycker är intressant?
 - Varför?
- Hur får du information om sånt som händer i samhället?
 - Ex, familj/vänner, TV, online tidningar, sociala medier (Facebook/Twitter)
 - Om sociala medier, från vem? Vem är den här personen?
- Vilka medier använder du för att få reda på politisk information?
- Kan du berätta hur du fick reda på information om attentatet som skedde i Stockholm 7/4?
- Skiljer sig det vart du vänder dig för att reda på sånt som berör Sverige eller det som händer i världen?
- Vad är viktigt för dig när du väljer en nyhetskälla?
 - Varför?
- Vad anser du gör en källa trovärdig?
- När tycker du en källa blir mer trovärdig än andra? (Till exempel om en viss vänner eller familjemedlemmar delar)

- Vilken eller vilka nyhetskällor anser du vara mest trovärdiga?
- Varför?
- Vad tycker du gör en källa mer trovärdig än en annan?
- Varför?